

Bala Kadha Koumudi

BY
PANDIT D. SEETARAMAIAH

Copy Right Owner & Publisher
B. BIKARI SINGH,
ANDHRA BOOK DEPOT
GUNTUR.

బాలకథాకౌముది

గ్రంథకర్త

పండిత డి. సీతారామాజీవు

నాల్గవ కూర్పు 1000 కాపీలు.

పబ్లిషర్

బి. బి. కార్తిశింక,

ఆంధ్ర బుక్స్ డిపో-గుంటూరు.

1937

Printed at
Sri Satyanarayana Printing Works,
Guntur.

విషయసూచిక

— సూచిక —

1. రాముడు - (తండ్రియాజ్ఞఁ బాలింపుము) ...	1
2. శబరి - (సజ్జనులను బూజింపుము) ...	3
3. పాండవులు - (ధర్మమే జయము నిచ్చును) ...	4
4. త్రిశంకుడు - (గురునియాజ్ఞ మీఱువానికిఁ గృహము కలుగును) ...	6
5. మాండవ్యుడు - (జీవహింస సేయరాదు) ...	9
6. దుర్వాసుడు - (చెడ్డమాటలు చెఱువఁదెచ్చును)	11
7. యయాతి - (గర్వము కూడదు) ...	14
8. ఏకలవ్యుడు - (గురుడే దైవము) ...	16
9. సువర్ణాక్షి - (దురాశ దుష్కారణము) ...	18
10. భగీరథుడు - (పట్టుదల) ...	19
11. ఉత్తరుడు - (డంబము పనికిరాదు) ...	23
12. వృకాసురుడు - (దుర్మార్గులకు మేలుసేయరాదు)	25
13. అంబరీషుడు - (కోపముచే నెట్టివారైనను గీడుఁ బొందుదురు) ...	28
14. ఆభాగుడు - (నిష్పక్షపాతబుద్ధి) ...	30
15. ధర్మరాజు - (సర్వభూతదయ) ...	32

16. వసువులు - (నొంగతనము పనికిరాదు) ... 33
17. కర్ణుడు - (కృతజ్ఞత) ... 35
18. పావురములు - మూషికము - (ఆపద కడ్డుపడు
వాడే నిజమైన హితుడు) ... 36
19. శుక్రాచార్యుడు - (మద్యపానము పనికిరాదు) 39
20. ప్రహ్లాదుడు - (భగవంతుడు అన్నిచోట్లను గలడు) 41
21. వానరము-పక్షి - (దుర్మార్గులకు సద్బోధచేసిన
వారి కొకప్పుడు హాని కలుగును) ... 49
22. సింహము-మూషికము - (ఒకప్పుడు చిన్న
వారే పెద్దవారిని గాపాడగలరు) ... 50
23. కిరాతుడు-శుకము - (తనకు సాధ్యముగాని
కత్తువు నుపాయముచే మఱియొకనిచే
నైనఁ జంపించవలయును) ... 52
24. మనుష్యుడు - బాతు - (ఆశ యెట్టి దుష్కార్యము
నైనఁ జేయును) 54
25. ముసలికుందేలు - (బుద్ధిబలమునకు మించినది లేదు) 57

బాలకథాకౌముది

అంశములు

౧. రాముడు

(తండ్రియొక్క బాలింపుము)

పూర్వకాలమున దశరథుడును రాజు అయోధ్యానగరమును బాలించుచుండెను. అతనికి మువ్వరు భార్యలు గలరు. పెద్దభార్య కౌసల్య. తక్కినవారు సుమిత్రాకైకలు. అందుకౌసల్యకు రాముడును, సుమిత్రకు లక్ష్మణుడు-శత్రుఘ్నుడును, కైకకు భరతుడు-ననుకొడుకులు పుట్టిరి. దశరథునకు శ్రీరామునియందు మిగుల ప్రేమ. రాముడు భగవంతుడే యని యతడు తలచుచుండును. రాముని విడిచి యాతడు ఊక్కినిమిషమయి నుండలేడు. లోకమంతయు నాతనికి రామమయముగ నే కనబడుచుండును.

ఒకప్పుడు దశరథుడు-రాక్షసులతో బోరుటకు దేవతలకు సహాయము జేయబోయెను. అప్పు డాతనివెంటఁ గైక కూడ నుండెను. యుద్ధమునెయునప్పుడు దశరథుడు స్మృతి తప్పి పడెను. అట్టిసమయమున నాతడు శత్రువులకుఁ జిక్కుకుండఁ గైక రథమును యుద్ధభూమినుండి తొలగించెను. దశరథుఁ డామె తెలివికి మెచ్చి రెండువరము లిచ్చెను. కాని యావరముల నిమ్మని కైక యెప్పుడును నడిగియుండలేదు. అనేకసంవత్సరములు గడచిపోయెను.

రామునకు యుక్తవయస్సు వచ్చెను. దశరథుఁ డాతఁ
నికి రాజ్యాభిషేకము నేయుటకు నిశ్చయించెను. కైకయొద్ద
మంధర యనుదాసి యుండెను. కైకకు నాదాసియందుమిక్కి-
లిప్రేమ. దుష్టబుద్ధిగల యామంధర - భరతునకుఁ బట్టము
గట్టునట్లు రాజును వరమువేడుమని కైకకు బోధజేసెను.
అంతట కైక దశరథుని-బూర్వము యుద్ధములో నిచ్చిన
వరముల నిప్పు డిమ్మని యడిగెను. దశరథుఁ డందులకు సమ్మ-
తించెను. కైక దశరథునిఁజూచి “నా కొడుకయిన భరతు-
నకుఁ బట్టముగట్టవలయును. మునివేషముతోఁ బదునాల్గు
సంవత్సరము లడవిలో వసించుటకు రామునిఁ బంపవలయు”
నని పలికెను. “రాముని విడిచినచో నేను బ్రతుకను. వలసె
నేని భరతునకుఁ బట్టముగట్టెద” నని దశరథుఁడు కైకను
బ్రతిమాలుకొనుచుఁ జెప్పెను. కైక వినలేదు. సత్యసంధుడైన
దశరథుఁడు మారుమాటాడలేకపోయెను. దశరథుఁడు రాముని
బిలిపించెను. కైక రామునకుఁ దనవరములసంగతిఁ దెలిపి
“కుమారా ! నీవు తండ్రిసత్యమును గాపాడఁదలతువేని
యరణ్యముల కరుగు ” మని పలికెను. రాముఁ డామెకు
సమస్కరించి “అమ్మ! నీవునాకు మిగుల నుపకారముజేసితివి.
నీదయవలన నాకు అరణ్యములో మునిసేవ లభించును.
తమ్ముడయిన భరతుఁడు రాజగుటకంటె నాకుఁ గావలసిన
భాగ్య మేమున్నది ? నీయాజ్ఞ ననుసరించి నేను వనముల
కేగెదను ” అని సంతోషముతోఁ బలికెను.

తండ్రినత్యము గాపాడుటకు రాముఁ డరణ్యముల కేగెను. ఆశనితో-భార్యయగు సీతయు, దమ్ముడైన లక్ష్మణుఁడుగూడ సరిగిరి. రాముఁ డరణ్యమునకుఁ బోయినమూడు దినముల కాలనిమిద బెంగచే దశరథుఁడు మరణించెను. చిత్రకూట పర్వతముపైనున్న రామునియొద్దకు భరతుఁ డరిగి తండ్రిమృతిఁ దెలిపి, నగరమునకు రమ్మని బ్రతిమాలెను. రాముఁ డందుల కొప్పకొనలేదు - ఆతఁడు పదునాల్గు సంవత్సరములును - అరణ్యమునఁ జరించి-తరువాత అయోధ్యకు వచ్చి పట్టాభిషిక్తుఁడయ్యెను.

౨. శ బ రి

(సజ్జనులను బూజింపుము)

పూర్వము శబరి యనునొక శూద్రస్త్రీ యుండెను. ఆమె చిన్నతనమునుండియు భక్తురాలై యుండెను. నానాటి కామెభక్తి హెచ్చిపోయెను. అంతట నామె తపస్సుజేసికొనుటకై యొకయరణ్యమునఁ బ్రవేశించెను. అరణ్యమున నున్న మునీశ్వరులను జేరి, వారికి సేవలుజేసి దివ్యమైన జ్ఞానమును సంపాదించెను. ఆమె యరణ్యమున నొకకుటీరమును నిర్మించుకొని తపస్సు జేసికొనుచుండెను.

ఇట్లుండ, రావణునిచే నపహరింపఁబడిన సీతను వెదకుచు రాముఁడు శబరియాశ్రమమునకు వచ్చెను. ఆతనిరాకకు శబరి మిగుల నానందమును బొంది, పెక్కువిధములఁ బూజించెను. మంచిఫలములు దెచ్చి రామునకు సమర్పించెను. రాముఁ

డామె చేసినపూజను మిక్కిలి కొనియాడెను. అప్పు డా యోగినియైన శబరి రాముని జూచి “రామచంద్రా! నీవు భగవంతుడవుగాని సామాన్యమానవుడవు కావు. నీ వీప్రదే శమునకు వత్తువని నాకు నాగురువులు చెప్పియుండిరి. నావుణ్యముచేత నేడు నిన్నుఁ జూచితిని. నిన్నుఁ బూజించుటచేత నా పాపముల బాసితిని. ఇక నీదయవలన నేను మోక్షమునకుఁ బోవును,” నని భక్తిమీఱఁ బలికెను. రాముఁడామె కిట్లనెను. “శబరీ! నీవు ధన్యరాల వయితివి. భగవంతునియందుఁ జిత్తము నిలపియున్న నీవు ఉత్తమలోకమును బొందుదువుగాక.

3. పాండవులు

(ధర్మమే జయము నిచ్చును)

హస్తినాపురమును ధృతరాష్ట్రుడనురాజు పాలించెను. ధృతరాష్ట్రుని తమ్ముడు పాండరాజు. ధృతరాష్ట్రునకు నూరు గురు కొడుకులును, పాండరాజునకు నైదుగురు కొడుకులును గలరు. ధృతరాష్ట్రుని కుమారులు కౌరవులనియు, బాండు రాజుకుమారులు పాండవులనియుఁ బిలువఁబడిరి కౌరవులలోఁ బెద్దనాడు దుర్యోధనుడు - ధర్మజభీమార్జున సకులసహదేవు లేవురును బాండవులు. వీరు ధర్మబుద్ధి గలవారు. కౌరవులు దుష్టబుద్ధి గలవారు. కౌరవులు - పాండవులను బాల్యము నుండియు ససూయతోడనే చూచుచుండిరి. పాండవుల రూపు మాపవలయుననియే ప్రయత్నిముల సీయుచుండిరి. ధర్మ

బుద్ధిగల పాండవులు కౌరవులు లెమకుండేయు నెగులను లక్ష్య
పెట్టక భగవంతుని నమ్మి, ధర్మము న్నిమిష విడనాకి యుండిరి.

కొడుకులయందు డు మోహముచేసె ధృష్టాష్ట్రుడు
పాండవుల కెగ్గుసేయుచున్న అసకొడుకులను హరింపకుం
డెను - ఎట్లో ఆతడను పెద్దలమాటలు విని పాండవులకు ఇంద్ర
ప్రస్థపురరాజ్యము నిచ్చెను. ధర్మరాజునకు నల్లురుతమ్ములు
భక్తితోగొలువ నింపప్రసమునుండి సుఖముగా రాజ్యము
పాలించుచుండెను. ప్రజ లెల్లరును ధర్మజుని పెక్కువిధముల
గొనియాడుచుండిరి. పాండవులకు గృష్ణుడు రక్షకుండు
య్యుండెను. ధర్మరాజు కృష్ణుని యనగ్రహమున రాజసూయ
యాగము జేసెను. ఆయాగమహిమవలనము జూచుటకు
నానాదేశపు రాజులు వచ్చిరి. కౌరవులు గూడ వచ్చిరి.
చూడవచ్చినవా రందఱును అట్టియె గము పూర్వము ఎవ్వరి
చేతను చేయఁబడి యుండలేదని నొనిచిరి. మర్యాదనుండ
యాగవైభవమును జూచి యోర్వినేకిపోయెను. ఆరింప
హస్తినాపురమును జేరి, ఎల్లఱా తెలఁద్రేని సమ్మిలుండన ధర్మ
రాజును జూదమాడుటకు రావించెను. అది మాయాజూదము.
అందులో ధర్మరాజు తనరాజ్యమును, దుష్టులను, తిరుగు
పాండవులందఱికిని భార్యయైన కృపదనిగూడ నోశిపోయెను.
దుర్మోధనుడు నిండుసభయందు క్రొవది నలువ తొలి
పించెను కాని, కృష్ణునిదయచేత నామె కెట్టియెదుమానమును
జరుగలేదు - విదురాదివృష్ణులమూలలు విని, జూదమున

నోడిన రాజ్య మంతయు మరల ధర్మరాజున కిచ్చి వేసి యింద్రప్రస్థమునకుఁ బంపివేసెను.

కొన్నాళ్ళకు మరల దుర్యోధనుఁడు ధర్మరాజును జూదమునకుఁ బిలిచెను. మాయాజూదమగుటచే నిందు గూడ ధర్మరా జోడిపోయెను. జూదమునకు ముందు చేసి కొన్న శపథము ననుసరించి పాండవులు పండ్రెండ్రు వన వాసమును, ఒకయేడు అజ్ఞాతవాసమును, జేయవలసివచ్చెను. ధర్మమునకుఁ గట్టువడి పాండవులు తమశపథము దీర్చుకొని వచ్చి, తమ యర్థ రాజ్యభాగము నిమ్మరి దుర్యోధను నడిగిరి. కృష్ణుని దూతగాఁ బంపిరి. కౌరవు లందులకు సమ్మతంపలేదు. ఆకారణమునఁ గౌరవపాండవులకు గొప్పయుద్ధము జరిగెను. అదియే భారతయుద్ధము. శ్రీకృష్ణుఁడు పాండవ పక్షమున నుండెను. యుద్ధములోఁ గౌరవులందఱును మరణించిరి. ధర్మపరులగు పాండవులకు జయముకలిగెను. ధర్మ మెచ్చట నుండునో యచ్చట జయ ముండునుగదా ! హస్తినాపుర రాజ్యమునకు ధర్మరాజు రాజయ్యెను.

౪. త్రిశంకుఁడు

(గురునియాజ్ఞ మీఱునానికిఁ గష్టములుకలుగును)

పూర్వము సూర్యవంశమున త్రిశంకుఁ డనునొకరా జేంద్రుఁ డయోధ్యాపురమును బాలించుచుండెను. ఆతఁడు మిగులధర్మప ఘుఁడు. అసత్య మాడఁడు. ఆశ్రయించినవారిని

రక్షించుచుండును. అనేక దానధర్మములు చేసెను. ప్రజలెల్లరును వినుతింప నాతడు పెక్కు వత్సరములు రాజ్యమేలెను. ఆతనికి బొందితో స్వర్ణమునకుబోవ వాంఛకలిగెను. అతడు తనగురుడైన వసిష్ఠుని రావించి భక్తితోఁ బూజించి యిట్లుపలికెను. “మహాత్మా! నేను బొందితో స్వర్ణమునకుఁ బోవలయును. తపోమహిమయందు నిన్ను మించినవా రెవ్వరును లేరు. మాసూర్యకులజులకు భాగ్యవశమున నీవు గురుడవైయుంటివి. నాయందు నీవు కరుణఁ బూనితివేని నేను బొందితో స్వర్ణమున కేగుదును. కావున - నెట్లయిన నా యభీష్టముదీర్చుటకు నీవు ప్రయత్నిపుము.”

వసిష్ఠుడు త్రిశంకునిమాటలు విని “రాజా! నీ కోరిక సామాన్యమైనది కాదు. అట్టి దానికొఱకు మన మెంతప్రయత్నముజేసిననులాభముండదు-బొందితో స్వర్ణమునకుఁ బోవుదువని చెప్పి, నీచేత నాయాక్రతువులు మొనలయింపఁ జేయించుటకు నాచిత్తము సమ్మతంపదు. కావున నీవొకొకను వదలుము, అని చెప్పెను. త్రిశంకుడు గురునిమాటలకుఁ దృప్తిఁ బొందలేదు-తరువాత నాతడు వసిష్ఠుని కొడుకులయొద్ద కేగి తనకోరికను దెలిపెను. వారు త్రిశంకునిజూచి “రాజేంద్రా! మహాతపోమహిమగల మాతండ్రి నీకు గురుడై యుండఁగా నీవు మాయొద్ద కేలవచ్చితివి. నీ కోరిక యాతినికిఁ దెలుపలేదా” యని యడిగిరి. “వసిష్ఠుడిక్కార్యము సాధ్యముగాదని చెప్పె” నని త్రిశంకుడు వసిష్ఠపుత్రులకుఁ జెప్పెను. అందులకు వారు నవ్వి “మాతండ్రికి సాధ్యముకానిపని మాకు

సాధ్యమగునా! బొందితో స్వర్గమునకుఁ బోవుట యన్నే సామాన్యమా! ఇట్టిది యెవ్వరికిని లభింపదు. ఇఁక నట్టియాశ బెల్లుకొనకు”మనిరి. ఆమాటలకుఁ ద్రిశంకునకు నాగ్రహము కలిగి, వారిని దూషించెను. తమ్ముఁ నకారణముగ దూషించి నందులకు వసిష్ఠునికొడుకులకుఁగూడ కోపమువచ్చెను.. వారు త్రిశంకుని “చండాలుడవు గ”మ్మని శపించిరి. మునులవాక్యము తప్పనా! వసిష్ఠునికుమారుల శాపముచేతఁ ద్రిశంకుడు మాలవాఁ డయ్యెను.

అట్టి శాపము నందినను ద్రిశంకునకు బొందితో స్వర్గమునకు బోవలయు ననుకోరిక పోలేదు. దానింగూర్చిన పట్టుదల నాతఁడు విడువలేదు. ఆతఁడు విశ్వామిత్రమహర్షి యొద్దకుఁ బోయి తనకోరికఁ దెలిపెను. విశ్వామిత్రుఁడు “రాజేంద్రా! నీవు దీనికై చింతింపవలదు. నాలపోమహిమ చేత నిన్ను బొందితో స్వర్గమునకుఁ బంపెద” నని పలికెను. త్రిశంకుడు సంతోషించెను. పిదప, విశ్వామిత్రుఁడు త్రిశంకునిచే నొక గొప్పయాగము చేయించి, తన మహిమచే స్వర్గమునకుఁ బంపెను. కాని, దేవతలు త్రిశంకుని జూచి, “నీవు చండాలుడవు. స్వర్గమునకుఁ వచ్చుటకుఁ దగవు”, అని పలుకుచు క్రిందకుఁ బడదోసిరి. ఇప్పుడు త్రిశంకుఁ డేమి చేయఁగలఁడు? “నన్ను రక్షింపుము. రక్షింపుము”, అని విశ్వామిత్రమునీంద్రుని వేడికొనెను. విశ్వామిత్రుఁ డాత్రిశంకుని మొరవిని “భయపడవలదు” అనిపలికి తన తపస్సామర్థ్య

మున నాతని భూమిపైఁ బడకుండ నక్కడనే నిలిపి, యా
స్థలమునకుఁ ద్రిశంకుస్వర్గముని పేరుపెట్టెను. గురునిమాటను
వినకపోవుటచే, నాత్రిశంకున కట్టిసితి సంభవించెను. అతఁడు
బొందితో స్వర్గమునకుఁ బోవలేకపోవుటయే గాక, భూమి
యందునైన నుండలేకపోయెను. ఆకాశమునకును భూమికిని
మధ్య నూగులాడుచుండెను. ఎట్టియాధారము లేక యున్న
వానిని త్రిశంకుస్వర్గములోనున్నాడని మనవారు చెప్పచుండు
సామెత యీకథవలననే వచ్చినది.

౫. మాండవ్యుడు

(జీ వ హిం సః జే య రా డు)

మాండవ్యుడను నొకముసీంద్రుఁడుండెను. ఈతఁడు
బాల్యమున తూనీగలకు ముండ్లుగుచ్చి, యవి బాధచే నటు
నిటు గొట్టుకొనుచుండ, నవ్వుచు నాడుకొనుచుండెడువాడు.
ఈతఁడు పెద్దవాడైన తరువాత, తపంబునఁ బ్రవేశించి యొక
చోట నాశ్రమమునిర్మించుకొని యందుండెను. ఇట్లుండ నొక
నాటిరాత్రి మాండవ్యుని యాశ్రమమునకు సమీపములో
నున్న నగరమున నొకధనికునియింట దొంగలుపడి, యాభరణ
ములు మొదలగునవి దొంగిలించుకొనివచ్చుచుండిరి. ఇంతలో
నింటివారు మేల్కొని “దొంగలు, దొంగలు” అనికేకలు
బెట్టిరి. రాజభటు లాకేకలు విని పరుగెత్తికొనిపోయిరి.
ముందు దొంగలు పరుగెత్తుకొని పోవుచుండుటఁజూచి రాజ
భటులు వారిని వెన్నంటిరి. దొంగలు కడురయమునఁబోయి,
మాండవ్యునియాశ్రమముఁ జొచ్చి యొకమూల దాగియుండిరి.

దొంగలవెనుకనే రాజభటు లాశ్రమమును బ్రవేశించి, మాండవ్యునిజూచి “ఇటు దొంగలు వచ్చిరి, ఎటుఁ బోయిరి?” అని యడిగిరి. మాండవ్యుడు కన్నులు మూసికొని తపస్సు జేసికొనుచుండుటచే, నాతఁడు రాజభటుల మాటలను వినిపించుకొనలేదు. అదియును గాక, చోరులు తనయాశ్రమములో డాగియున్న సంగతి యాతనికిఁ దెలియదు. రాజభటు లాశ్రమద్వారంబున నుండుటచేఁ దస్కరు లెక్కడికిని బోవలేక పోయిరి. రాజభటులు వారిని బట్టుకొనిరి. దొంగలు తెచ్చిననగలు కొన్ని తొందరచే జారి యాశ్రమములోఁబడెను. మాండవ్యుడుగూడ దొంగలలోనివాఁడే యనియు, తపస్సు జేసికొనుచున్నవానివలె నటించుచుండెననియుఁ దలంచి, రాజభటులు మాండవ్యునిఁగూడ దొంగలతో బంధించుకొనిపోయిరి. న్యాయాధికారియొక్క సనుసరించి, దొంగలతోఁబాటు మాండవ్యుడుగూడ కొఱతవేయఁబడెను. పెక్కుదినములు గడచెను. కొఱతవేయఁబడిన మాండవ్యుడు మిగుల బాధపడుచుండెను. ఇట్లుండ నొకనాడు, ఆమార్గమునఁ గొందఱు మునీశ్వరులు బోవుచుఁ గొఱతయం దున్న మాండవ్యునిజూచి, యాతనికడకు వచ్చి - యాసంగతి యంతయుఁ దెలిసికొనిరి. ఆమునులు న్యాయాధికారియొద్దకుఁ బోయి, కొఱతవేయఁబడినవాఁడు మాండవ్యమునీంద్రుఁడని తెలిపిరి. న్యాయాధికారి-మిగుల భయమందుచువచ్చి మాండవ్యు కొఱతనుండి తీయించి “మహాత్మా! నన్ను మన్నింపుడు. అపరాధము జేసినని పలికెను. మాండవ్యుడు తన

యాశ్రమమునకుఁ బోయి యెప్పటియట్లు తపస్సుజేసికొనుచుండెను. ఒకప్పుడు మాండవ్యుఁడు దేవలోకమునకుఁబోయి నప్పు డచ్చటికి యముఁడు వచ్చెను. ఏవో మాటలసందర్భమునఁ దాను కొఱతెలిశ్చ ననుభవించితినని మాండవ్యుఁడు యమునితోఁ జెప్పెను. అందులకు యముఁడు “బాల్యమున నీవు తూనీగలఁ జంపి యాడుకొనిన కారణమున నట్టిశిక్షఁ బొందవలసివచ్చిన”దని మాండవ్యునకుఁ దెలిపెను.

౬. దుర్వాసుఁడు.

(చెడ్డమాటలు చెఱుపుఁ దచ్చును)

పాండవులు అరణ్యములోనున్నను, దుర్యోధనుఁడు వారి కెప్పుడును నేదయినహాని జేయవలయుననియే తలంచుచుండును. ఒకనా డతనియొద్దకు దుర్వాసమునీంద్రుఁడు వచ్చెను. అతఁ డామునీంద్రుని భక్తితోఁ బూజించి, విందుఁ జేసెను. దుర్వాసుఁడు సంతోషించి “దుర్యోధనా ! నీవు నాకుఁ బెట్టినభోజనమునకు మిగుల సంతోషించితిని. నీ కొక వరమునిచ్చెదను, కోరుకొనుమని పలికెను. ఎట్లయిన బాండవుల కవమానము గలిగింపవలయునని దుర్బుద్ధితో నున్న దుర్యోధనుఁ డాదుర్వాసునితో “మునీంద్రా నా కెట్టిగొప్ప కోరికయు లేదు. కాని యొక్కటిమాత్రము కోరుచున్నాను. నీవు నాయెడలఁ గృపఁబూని ధానిని దీర్పవలయును. నీవు నాయొద్దకు వచ్చినట్లే - ద్వైతవనములో నున్న పాండవుల

యొద్దకుఁ బోయి భుజించిరావలయును. అచ్చటికి నీవర్ధరాత్రి సమయమునఁ బోయితివేని నేను సంతసించును” నని పలికెను. పాండవు లరణ్యమున నుండుటచే-దుర్వాసునకు నర్ధరాత్రి సమయమున వారు భోజనము బెట్టలేరనియు, నందులకు దుర్వాసునకు వారిపై నాగ్రహము కలుగుననియు దుర్యోధనుఁ డూహించెను. దుర్యోధనునికోరిక దీర్తుననిచెప్పి దుర్వాసుఁడు వెడలెను.

ఒకనాటిరాత్రిసమయమున దుర్వాసుఁడు పెక్కుమంది శిష్యులతోద్వైతవనములోనున్న పాండవులయొద్దకుఁబోయెను. పాండవులు ఆముసీంద్రుని భక్తితోఁబూజించిరి. దుర్వాసుఁడు వారింగాంచి “నాకును, నాశిష్యులకును మిక్కిలియాకలియగు చున్నది. కావున మాకు ముందుగ భోజనముఁ బెట్టవలయు” ననిపలికెను. ఆసమయమునఁ గృష్ణుఁడు పాండవులయొద్ద నుండెను. ద్రౌపది కృష్ణునిజూచి “దేవా! ఈయర్ధరాత్రిసమయమున నీముసీందునకు శిష్యసహితముగా నెట్లు భోజనముఁ బెట్టుదును. ఈతఁడు మా కేదియో యవమానము గూర్చుటకు వచ్చియుండును, ఏమి నేయుదు”ననెను. “మహాత్ముడయినయీ తఁడు వచ్చినప్పుడు మీరు తగువిధమునఁబూజింపవలయును. ఈసమయమున భోజన మెట్లు వచ్చునని విచారించినందువలన లాభ మేమియున్నది? పాత్రీయం దేమయిన నన్న మున్న దేమో చూడు” మని కృష్ణుఁడు పలికెను. అందులకు ద్రౌపది “పాత్రీ నింతకుముందే శుభ్రీవరచితిని. అందులో నన్న మెట్లుండు”నని చెప్పఁగా, గృష్ణుఁ డాపాత్ర నిటుఁ గొనిరమ్మ

నెను. శుభ్రపరచియుంచిన పాత్రనుదెచ్చి ద్రాపది కృష్ణున
కిచ్చెను. కృష్ణుడు దానిం జూడఁగా నెక్కడనో యొకమూల
నొక మెతుకంటుకొని యుండెను. కృష్ణుఁ డామెతుకును నోట
వేసికొని యక్షయమని పలికెను. భగవంతుని మహిమకు నడ్డ
మేమి యున్నది? ఇక నెంతమందికైనను బాండవు లాయర్థ
రాత్రి సమయమున విందుసేయఁగలరు. ద్రాపది - దుర్వా
సునిజూచి 'మునీంద్రా! మీరుమిగులనాకలిఁగొనియున్నారు.
సత్వరముగ స్నానముజేసిరండు, భుజింతురుగాక'' యనివినయ
ముతోఁ బలికెను. దుర్వాసుడు శిష్యునిహితము గాస్నానము
జేసివచ్చెను. ద్రాపది - వారికి షడ్రసోపేతముగా భోజనము
బెట్టెను దుర్వాసుడును, శిష్యులును చక్కగా భుజించిరి.
కాని, వారికడుపు లుబ్బిపోవుచుండెను. కదలలేక యుండిరి.
ఆయాస మధికమగుచుండెను. దుర్యోధనునిమాటలు విని
యిట్లు వచ్చినందులకుఁ దనకే పరాభవము జరిగినదనియు,
నదియంతయుఁ గృష్ణునిమహిమయనియు దుర్వాసుడు చలం
చెను. ఆతఁడు కృష్ణునిజూచి "కృష్ణా! మమ్ము రక్షింపుము.
మేము నిలువలేకయున్నాము. చెడ్డమాటలు చెఱువు దెచ్చు
ననుసామెత నిజమయినది. దుర్యోధనునివంపునఁ బాండవులకుఁ
బరాభవము సేయఁదలఁచి వచ్చి నేనేపరాభవమొందినాడ"
నని పలికెను కృష్ణుడు-భయమం దవలదని పలికినంతనే,
దుర్వాసునకును - శిష్యులకును దమకుఁ గలిగినబాధ తగ్గిపో
యెను. తరువాత దుర్వాసుడు పాండవులధర్మసంధతనుపొగడి
శిష్యులతో వెడలెను.

2. య యా తి

(గర్వము కూడదు)

భరతకులమున యయాతి యనునొకరా జుండెను. అతనికొడుకులలోఁ బూరుఁ డనువాఁడే - తనయాజఁ బాలించినవాఁడగుటచే వానికే రాజ్యమునంతయునిచ్చివేసి తపస్సు జేసికొనుటకు అరణ్యమునకుఁ బోయెను. అతఁడు పెక్కిండ్లు తపస్సుజేసి, భగవంతుని యనుగ్రహమువలన స్వర్గలోకమున కేగెను.

అనేకయాగములు జేసినవాడనియు, బెక్కుదానధర్మములొనర్చినవాడనియు, గొప్పతపస్సు జేసినవాడనియు, నిండుడు యయాతి నెక్కువగ గౌరవించుచుండెను. ఒకనాడు దేవేంద్రుఁడు పెక్కండు)మునులతోపభద్రీర్చియుండెను ఆసభలోఁబుణ్యవిశేషములనుగూర్చి యొకప్రశ్నవచ్చెను. ఎవరికిఁ దోచినట్లు వారు ప్రత్యుత్తరముఁ జెప్పఁచుండిరి. అప్పుడు యయాతి మహేంద్రునిజూచి “పుణ్యముఁజేసినవారికి-వారి వారి పుణ్యముననుసరించి యొక్కొక్క పుణ్యమునకు నొక్కొక్కదివ్యపదవి యుండవలెననెను. ఆమాటలు విని దేవేంద్రుఁడు యయాతిని “నీవేమిపుణ్యము జేయుటచేత నిట్టి పదవి నందితి”వనియడిగెను. అందులకు యయాతి యిట్లు చెప్పెను. “దేవేంద్రా! నేను రాజ్యమును ధర్మముననుసరించి పరిపాలించితిని. అర్థులకోరికలఁదీర్చి వారిని సంతృప్తిపఱచితిని అనేక దానధర్మములుజేసితిని. పెక్కుయాగములు గావించి

తిని. ఇంక ననేకమైన పుణ్యకార్యములఁ జేసితిని. ఇంతయేల? నేను చేసిన పుణ్యకార్యముల నెవ్వరును లెక్కింపజాలరు. ఇది యట్లుండ, నరణ్యమఁడు నెండకొండఁచు, నానకుఁడొడియుచు, నిరాశురుడనై పెక్కిండ్లు ఘోరమైనాపన్ను జేసితిని. నేను జేసినట్లు తపస్సు నేమునీశ్వరుఁడుగూడఁ జేసియుండఁడు”

గర్వముతోఁ గూడుకొన్న యయాతి పలుకులకు దేవేంద్రుఁ డసహ్యమందెను. ఆతఁడు యయాతినిజూచి “నృపాలా! నీవు చెప్పిన సత్కార్యము లన్నియు నీవు జేసి యుండువు కాని, యిట్లు ఆత్మస్తవముఁ జేసికొనుటమాత్రము తగదు. ఆత్మస్తవమునేగర్వమందురు. గర్వముగలవారు స్వర్గమున నుండుటకర్హులుగారు” అనిపలికి, “గర్వము గలయాయయాతిని భూమింబడునట్లు దోయు” డని భటుల కాజ్ఞాపించెను. యయాతి అట్లు పలికినందులకుఁ బశ్చాత్తాపమునంది యింద్రునితో “అమరనాథా! నాగర్వమే నన్నింతిచేసినది. నాయందు దయయుంచి, నేను భూమియందుఁ బుణ్యజనమధ్యమున నుండునట్లు చేయుము,” అని వినయముతోఁ బలికెను. ఇంద్రునియాజ్ఞ ననుసరించి భటులు యయాతిని భూమింబడునట్లు ద్రోసివేసిరి. ఆతఁడు తనమనుమలు క్రతువుచేయుచున్న స్థలమునఁ బడెను. యయాతి మనుమలు - తమపుణ్యములోఁ గొంత, యాతని కిచ్చుటచే, నతఁడు మరలఁ గొన్నాళ్ళకు స్వర్గమును బొందెను. చూచితిరా! గర్వమువలన యయాతి కైటిసితి నంభవించినదో! ఎవ్వరును తాము గొప్పవారమని గర్వింపరాదు.

౮. ఏ క ల వ్యుఁ డు.

(గురుఁడే వైవము)

అంతః

మున్ను హిరణ్యధన్వుఁడను నెఱుక రాజునకు ఏకలవ్యుఁ డనుకొడు కుండెను. కురుపాండవుల కస్త్రుగురుఁడైన ద్రోణాచార్యుని ప్రసిద్ధివిని, యాదేకలవ్యుఁ డాయనయొద్ద కేగి, భక్తినినయములతో నమస్కరించి మహాత్మా! నన్ను శిష్యునిగాఁ జేసికొని యస్త్రవిద్య గఱపుఁడని ప్రార్థించెను. ఏకలవ్యుని శూద్రునిగా నెఱింగి, ద్రోణాచార్యుఁడు వానికి ధనుర్విద్య నేర్పుట కంగీకరింపలేదు. ద్రోణుఁడు తన్ను శిష్యునిగా గ్రహించుట కంగీకరింపకపోయినను, ఏకలవ్యున కితనియందు భక్తి తగ్గలేదు.

ఏకలవ్యుఁడు ద్రోణునిచే నెలవుఁబొంది యొకయరణ్య మునకుఁబోయెను. అతఁడచ్చట మట్టితో - ద్రోణాచార్యుని రూపమును జేసి, దానినే గురువుగాఁ దలంచి, ప్రతిదినము దాని నతిభక్తితోఁ బూజించుచు, మిగులశ్రద్ధతో నస్త్రవిద్య నభ్యసించుకొనుచుండెను. కొంతకాలములో నాతఁడుస్త్రవిద్య లోఁ బ్రవీణుఁడయ్యెను. ఇట్లుండ నొకనాడు - కురుపాండవులరణ్యమునకు వేటాడవచ్చిరి. అస్త్రవిద్యాభ్యాసముఁ జేసి కొనుచున్న యేకలవ్యునిఁజూచి, రాజకుమారులతోఁ వచ్చిన కుక్కయొకటి మొఱిగెను. ఏకలవ్యుఁడుకుక్క మొగంబున నైదుబాణములు విడిచెను. ఆబాణములు దూరముగానున్న కౌరవపాండవులముందుఁ బడెను. అంతట వారు బాణములు

వచ్చిన దారినేగి, యశ్రువిద్యాభ్యాసము చేయుచున్న యేక
లవ్యునిజూచి, వానిశరలాఘవమున కద్భుతమునంది వానిని
“నీ వెవ్వడు” వని యడిగిరి. “నేను ఏకలవ్యుడనువాడు.
హిరిణ్యధన్వునిపుత్రుడ. ద్రోణాచార్యుని శిష్యుడ”నని యేక
లవ్యుడు బదులుచెప్పెను. తరువాత నాకుమారులు సగరము
సకు వచ్చిరి.

ఒకనాడు, అర్జునుడు ద్రోణునిజేరి“అచార్య! అశ్రు
విద్యయందు నన్ను గొప్పవానిగఁ జేయుదునని మీరు నాకుఁ
జెప్పియుంటిరి. ఆమాట యబద్ధమయ్యెను గదా! ఇప్పుడు
నాకంటెను మీకంటెను ధనుర్విద్యయందు గొప్పవాఁడొకఁ
డున్నాడు. వానిపేరు ఏకలవ్యుడు. వాడు మీశిష్యుడట!
మొన్న మే మడవికి వేటకుఁ బోయినప్పుడు చూచితిమి,”
అనిపలికెను. అంత నాద్రోణుడు ఏకలవ్యుని జూచుట కర్జు
నుని వెంటఁబెట్టుకొనిపోయెను. ఏకలవ్యుడు ద్రోణుని పాద
ములకు నమస్కరించి, “మహాత్మా! నేను మీశిష్యుడను.
మిమ్ముఁ బూజించుచు నశ్రువిద్య నేర్చుకొంటిని” అని నుడి
వెను. ద్రోణుడు “ఏకలవ్యుడా! నీగురుభక్తికి మెచ్చితిని.
నావలనఁగదా నీవశ్రువిద్యం గఱచితివి. గురుదక్షిణగా నీయ
వలదా” యనెను. అందుల కాయెఱుకురాజు “గురువర్యా!
మీకోరిక యెట్టిదో తెలుపుడు. తప్పక యిచ్చెదను. నా
కింతకన్నఁ గ్రావలసినపుణ్య మేమియున్న” దని చెప్పెను.
“కుడిచేయి బొటనప్రేలిని గురుదక్షిణగా సమర్పింపు” మని
ద్రోణుడడుగ, కొంచెమైనను సంశయింపక సంతోషముతోఁ

దన బాటనవ్రేలిని వెంటనే ఖండించి యాయేకలవ్యుడు
గురువునకు సమర్పించెను.

౯. సువర్ణప్రివి

(దురాశ దుఃఖ కారణము)

పూర్వము స్వంజయుడను రాజేంద్రుండు భగవంతుని
గూర్చి, యతినిష్ఠతోఁ దపముఁ జేసెను-భగవంతుఁ డాతనికిఁ
బ్రసన్నుడై “నీకేమికావలయు”నని యడిగెను. ధనమందు
సతియాశ గల యానరపాలుఁడు దైవమునకు సమన్మరించి
“నాకుఁ బ్రతిదినముబంగారమునిచ్చుకుమారు సనుగ్రహింపు”
మనికోరెను. భగవంతుఁ డానరమును బ్రసాదించి యరిగెను.

అంతఁ గొన్నాళ్ళ కానరపాలున కొక కుమారుఁడు
జనించెను-వానికి సువర్ణప్రివి యనుపేరు పెట్టబడెను-ఆకుమా-
రుని నోటినుండి వచ్చు పొంగయు, దేహమునుండి కారు
చెమటయు, మలమూత్రములుగూడ బంగార మగుచుండెను.
ఇట్లగుచుండుటచేత రాజునకు ధనమున కావంతయు లోపము
లేదయ్యెను. సంపదయం దాఁడు కుబేరుని మించియుండెను.
ఆతనిమందీరములో నెక్కడఁ జూచినను హేమమే. ఇది
యంతయుఁజూచి, రాష్ట్రములోనున్న ప్రతిమనుజుఁడును,
సువర్ణప్రివినిదనకు వశ్యునిగాఁ జేసికొనవలయునని ప్రయత్నింప
సాగిరి. ఈ విషయము స్వపాలుఁ డెఱిగి, కుమారుని మిగుల
బాగ్రత్తగా గాపాడుచుండెను.

ఇట్లుండ నొకనాటి యర్ధరాత్రిసమయమున రాజమందిరమునందుఁ జోరులు ప్రవేశించి, నిద్రించుచున్న సువర్ణప్రీతి నెత్తుకొనిపోయి, యొకయరణ్యమునఁ బ్రవేశించిరి. ఆకుమారుఁడునిద్రలోనుండఁగా నోటినుండి వచ్చినబొట్టును, దేహమునకుఁ బట్టిన చెమటయుఁ గొంతబంగారమయ్యెను. దానికి దొంగ లద్భుతమంది కడుపులో నెంతబంగారముండునోయని, దురాశచేఁ బీడింపబడినవారై, యాబాలునిఁ జంపి, పొట్టఁ జీల్చి చూచిరి. కడుపునం దేమియు బంగారములేదు. అంతకు ముందు వచ్చినబంగారమునుబంచుకొను విషయములోవారికి భాగములు కుదరక, వారిలో వారు కలహించి, కొట్టుకొని చచ్చిరి. దురాశమూలమున దొంగలెట్లయిరి.

మరునా డుదయమున మందిరమున బాలుఁడులేకపోవుటచే, నాతనినెవ్వరో హరించినారని తలంచి యన్వేషించుచు నాజేంద్రుఁ డరణ్యమునకు వచ్చెను. అక్కడఁజచ్చిపడియున్న సువర్ణప్రీతి కనిపించెను. “దురాశచేత నేను భగవంతునిఁగోరి యిట్టి పుత్రునివడసి చంపితిని. దురాశచేతనే దొంగలు చచ్చిరి” యని శోకించి, యానాజేంద్రుఁడుగూడ గుండెపగిలి చచ్చెను.

౧౦. భగీరథుడు

(పట్టదల)

పూర్వము ఇక్ష్వాకుకులమున సగరుఁ డనుసరపాలుఁడు గలఁడు. ఆతఁడు పెక్కఁ డురాజులను జయించి, నిరంకు

శుద్ధై, భూతలమును బాలించుచుండెను. అతనికి వైదర్భియు శైబ్యయు నను నిరువురు భార్యలు గలరు. సౌఖ్యసంపదల కావంతయుఁ గొఱుత లేదు. కాని, యాతనికి సంతానము మాత్రములేదు. అందుచే నాతఁడు పరమేశ్వరునిగూర్చి తపస్సు జేసెను. పరమేశ్వరుఁ డాతనికిఁ బ్రసన్నుడై వైదర్భియందు నఱువది వేవురు కొడుకులును, శైబ్యయందు దొక్కఁడును జనింతురనియు, నఱువదివేవురు పుత్రులు నేకకాలముందే మరణింతురనియు, శైబ్యకుదయించిన కొమఁకుడే వంశకర్త యగుననియుఁ జెప్పెను. అంతఁగొన్నాళ్ళకు సగరుని భార్యలు గర్భముధరించి, పరమేశ్వరుఁడు చెప్పినట్లు కొడుకులఁగనిరి.

అట్లు జన్మించిన యఱువదివేవురుకుమారులును, గ్రహ క్రమముగా వర్ధిల్లి కడుదర్శిశులై లోకముల కెఘ్రసేయఁ బ్రారంభించిరి. శైబ్యయందు జనించిన యసమంజసుఁ డతి గ్రూరుడై పౌరబాలకుల సకారణముగ వధించి నదిలోఁ గాఱవేయుచుండెను- సగరుఁడట్టి దుష్టకృశ్యముల సహింపఁ జాలక యాకుమారుని విడిచివెట్టెను. సగరసుతులగు నఱువది వేవురుకుమారులును బెట్టుబాధల కోర్వబాలక దేవతలు బ్రహ్మతో విన్నవించుకొనిరి సగరసుతులు స్వర్గలోనే పద్మ లగుదురని బ్రహ్మ దేవతలకుఁ జెప్పెను.

ఇట్లుండ సగరుఁ డశ్వమేధయాగము సేయఁదలంచి, దీక్షఁబూని, భూచక్రమెల్ల సంచరించివచ్చుటకు యజ్ఞశ్వమును విడిచెను. దానికి రక్షకులుగా నఱువదివేవురు సుతు

లను బంపించెను. ఆయాగహయము ధరాచక్రమంతయుఁ జరించి, సముద్రతీరమును జేరి యనృశ్యమయ్యెను. సగర సుతులు దానిబాడ నెఱుంగక, యాసంగతి సగరున కెఱింగించి, యాతనియాజ్ఞపై మరలఁబోయి, వెదుక నారంభించిరి. అది భూలోకమున నెచ్చటను గన్పడలేదు, అంతట వారు భూమింద్రచ్చి, పాతాళమును బ్రవేశించిరి. అచ్చట కపిలమహాముని యాశ్రమ ముండెను. దానికి సమీపమున నొకవృక్షమునకు సగరుని యజ్ఞహయము కట్టబడియుండెను. సగరుని కుమారు లాహయమును జూచి, కపిలుండే దానిని హరించెనని తెలచి, తపముజేసికొనుచున్న యామునీంద్రుని బెక్కువిధములఁ బరిభవించిరి. మునీంద్రుడు కోపదృష్టిఁ జూచినయంతనే యుక్కుమారు లెల్లగునూ భస్మమైరి.

ఈవార్త నారదుడు సగరున కెఱిగించెను సగరుడు కుమారులవృత్తికి నగచి, పరమేశ్వరుని వాక్యములఁ దలచి ధైర్యమునహించి. యనమంజసుని కొడుకగు నంశుమంతుని, యజ్ఞశ్వముఁ గొని తెచ్చుటకునియమించెను. అంశుమంతుడు తాతకుఁమొక్కి బయలుదేరి, అనంత్రులేర్పరచిన త్రోవను బట్టి పాతాళమున కేగి, కపిలమహామునిఁ గాంచి సమస్కరించి, భక్తివినయములు చూపుచుఁ దాను వచ్చిన కారణ మెఱిగించెను కపిలుఁ డంశుమంతుని భక్తివినయములకు సంతసించి, యశ్వమునిచ్చి “వత్సా! నీకారణమున నీతండ్రిలు సద్గతికిఁ బోవుదురు. సగరున కుత్తిమగతి దొఱకును. నీమనుషుడు గంగను భూమికిఁ జెచ్చు”నని చెప్పెను. అంశు

మంత్రుడు కపిలుని ప్రసాదమంది, యజ్ఞాశ్వముతో వచ్చి యీవృత్తాంత మంతయు సగరున కెఱింగించెను. సగరుడు పుత్రశోకము విడిచి, యాగముఁబూర్తిజేసి, సముద్రానిఁ బుత్రునిఁగాఁ గల్పించుకొనెను - నాటినుండియు సముద్రము నకు సాగరమనుపేరు వచ్చెను.

సగరుడు పెక్కేండ్లు రాజ్యమేలి, యంశుమంతునకు రాజ్యమిచ్చితపమునకుఁబోయెను. అంశుమంతుడు పెక్కేండ్లు రాజ్యమేలి, తనసుతుండయిన దిలీపునకు రాజ్యమిచ్చెను. దిలీపుడు తనపితామహులగు సాగరులకు స్వర్గము కలిగించుటకు గంగను భూమికిఁదెచ్చుటకుఁ బ్రయత్నించెను గాని శక్తుఁడు గాకపోయెను. దిలీపుని పిదప భగీరథుడు రాజ్యమునకు వచ్చెను.

కపిలుని కోపాగ్నిచే సాగరులు దగ్ధులైరి విని వారికి మోక్షము గూర్పఁదలంచి భగీరథుడు గంగనుభూమికిఁదెచ్చుటకు హిమాలయమునకుఁబోయి తపస్సుజేసెను. అతని తపమునకు మెచ్చి గంగాదేవి ప్రసన్నయై “నీ కేమికావలయు”నని యడిగెను. భగీరథుఁ డామె చరణములకు మ్రొక్కి “తల్లీ! కపిలునికోపాగ్నిచే నాతాతలు దగ్ధులైరి. వారిభస్మరాసులపై నీవు ప్రవహించితివేని వారు మోక్షమును బొందుదురు. కావున నీవు వసుంధరకు రావలయు” నని పలికెను. అందులకు గంగ యాతనిం గాంచి “నేనుభూమికి వచ్చునప్పుడునా జలవేగము నెవ్వరునుభరింపజాలరు. అందులకొక్కశంభుఁడు శక్తుఁడును. నీవతని బ్రసన్నునిగాఁజేసికొను”మని చెప్పెను.

భగీరథుడు శివునిగూర్చి తపమొనర్చి మెప్పింప, నద్దేవుఁ డా తనిం గాంచి “నీవు గంగను భూమికిఁ దీసికొనివొమ్ము. నే నామెను జటాజూటంబున ధరింతు,” నని పలికెను. భగీరథుడు సంతసించి, మరల గంగాదేవినిస్తుతించి యామె యను గ్రహమును వడసెను. అంత నాగంగ మహావేగమున వచ్చు చుండఁ బరమేశ్వరుడు నిజజటాజూటంబునఁ దాల్చెను. అనంతర మాపావన వాహిని భగీరథునిచేభూమికిఁ గొనిపోవఁబడి, సముద్రమునఁగూడి సాగరల భస్మరాసులపైఁ బ్రవహించి, వారికి సద్గతుల నిచ్చెను. భగీరథుడు భూమికిఁ దెచ్చుటచేతనే గంగకు భాగీరథియనునామము కలిగెను.

నట్టికార్యము సేయవలసివచ్చినను పట్టునలయున్నచో జయము తప్పక గలుగును.

౧౧. ఉత్తరుడు

(గంభీరము పనికిరాదు)

శక్తిలేనిపని జేయుట కెవ్వరును సాహసింపరాదు. ముందు డంబము పలికి, తరువాతఁ గార్యము చేయలేనివానికి మిగుల నవమానము కలుగును. మస్యదేశాధీశ్వరుడైన విరటునకు ఉత్తరుఁ డనుకుమారుఁ డుండెను. ఆతఁడు బాల్యమందే క్షత్రియోచితములగు నస్త్రశస్త్రాది విద్యలను నేర్చుకొనెను. ఆతఁ డెప్పుడును నట్టిపనియైనను సులభముగాఁ జేయుదునని ప్రగల్భములాడు నలనాటు కలవాడు. ఇట్లుండ

నొకనాడు కౌరవులు వచ్చి విరటునిగోగణమును బట్టుకొనిరి. గోపాలకులు వచ్చి యావృత్తాంతమును రాజున కెఱిగించిరి. కౌరవులలో గొప్పయోధులుండుటచే, నెట్లు వారి నెదిరింతుమాయని విరటుడాలోచించుచుండెను. అప్పుడు ఉత్తరుడు తండ్రిని విలోకించి “నాయనా! కౌరవులు మనగోగణంబును బట్టిరని నీవు సందేహింప నక్కఱలేదు. నాకుఁదగిన సారథియుండునేని, యాకౌరవులను గెల్చి, క్షణములో మన గోవులను మరలించుకొని వచ్చెద” నని పలికెను.

అంతకు మున్న పాండవులు మారువేషములతో విరటునిగొల్పుచుండిరి. అర్జునుఁడు బృహన్నలయను పేరుతో నుండెను. అతఁడు సారథ్యమునందుఁ బ్రవీణుడని వాడుకయుండెను. అందుచేత బృహన్నలను సారథిగాఁ జేసికొని, యుత్తరుఁడు కౌరవులమీదకుఁ బోయెను. బృహన్నలయే యర్జునుడని యుత్తరునకుఁ దెలియదు. ఉత్తరుఁడు రథమునెక్కి బృహన్నలను జూచి “బృహన్నలా! రథము త్వరగాఁ బోనిమ్ము. కౌరవులు సన్నబూచి, యర్జునుడని, భ్రమించునట్లు ముదముజేసి గోవులను మరలించుకొని వచ్చెదను,” అని పలికెను. ఈ డగ బవుఁ బలుకులకు సర్జునుఁడు సవ్వచ్చు రథము నెడిపెను.

రథము కౌరవులున్న తావునకుఁబోయెను ఉత్తరునకుఁ గౌరవులఁ జూచినంతనే శరీరము వడఁకెను. అతఁ డర్జునుని జూచి యిట్లుపలికెను. బృహన్నలా! రథము వెనుకకుఁ బోనిమ్ము కౌరవబలమును నేను చూడలేను-నాకు మిగుల భయముగలుగుచున్నది. భీష్ముఁడు, ద్రోణుఁడు మొదలయిన వీరు

లను దాకుటకు నాకు శక్తిచాలదు. బ్రతికియున్నచో సౌఖ్యములు కలుగును. నన్ను వీరియెదుటఁ బడవేయక రథమును మరలించి, నాప్రాణముల రక్షింపుము.

ఉత్తరుని నూటలకు బృహన్నలకు నవ్వువచ్చెను. అతఁడు రాజకుమారునిఁ జూచి “ఉత్తరా! కౌరవులను గెల్చి గోవులను మరలించుకొని వచ్చెదనని మీతండ్రిఁ జెప్పియుంటివి. ఇప్పుడు భయము నందుచుంటి వేమి? గోవులను మరలించుకొనకుండఁ బురమునకుఁ బోవుదుమేని యందఱును మనలను గేలిసేయరా! భయము విడిచి శత్రువులతోఁ బోరుము. గోవులను మరలింపుము కీర్తిఁ బొందు” మని వచించెను. ఎంతచెప్పినను ఉత్తరుఁడు తనభయమును విడువలేదు. బృహన్నల యాతనిని మఱింత బలవంతపెట్టెను. అప్పుడు ఉత్తరుఁడు శత్రువులు చూచి నవ్వునట్లు రథముదిగి పరుగెత్తసాగెను. బృహన్నల యాతనిం బట్టుకొని తీసికొనివచ్చి రథముపైఁ గూర్చుండఁజెట్టి తాను అరుగుఁడగుట నెఱింగించెను. అఫలుకులు వినఁగనే యుత్తరున కొకనిధమయిన సంతోషము కలిగెను. కొంచెము ధైర్య మొదలెను. అప్పుడరుగుఁడు ఉత్తరుని సారథిగాఁ జేసికొని, కౌరవులతోఁ బోరాడి గెలిచి, విరటుని గోగణమును మరలించుకొనిపోయెను.

౧౨. వృకాసురుఁడు

(దుర్మార్గులకు మేలు సేయరాదు.)

వృకుఁ డనుదానవుఁడు పరమేశ్వరునిగూర్చి ఘోరమైన తపస్సుఁజేసెను. అతఁ డొనర్చిన కఠినతపమునకు సంత

సించి శంకరుఁ డాతనికి, బ్రత్యక్షమై “వృకాసురా! దానవుఁడ వయ్యును” ఘోరతపంబున నన్ను మెప్పించితివి. నీకెట్టివరములు కావలయునో కోరుకొనుము ఇచ్చెద”నని పలికెను. వృకుఁడు పరమేశ్వరుని పాదకమలములకు మ్రొక్కి- “మహానుభావా! ఆర్తులను రక్షింపఁ గంకణము ధరించిన నీవు నాయెడలఁ గరుణఁబూని దర్శనమిచ్చితివి. నాభాగ్యము సామాన్యమైనది కాదు. అనేక మునీంద్రులు నీకృపను బడసి ధన్యులైరి. నీయనుగ్రహము వడయఁదలఁచి యిట్టి తపంబొనర్చితిని. నాయెడలఁగృపాంతరంగుడవైన నే నెవ్వనిశిరముపై హస్తముఁబెట్టుదునో వాఁడు భస్మమగునట్లు వరముని”మని పలికెను. అట్టివరము నిచ్చుటవలనఁ, దనకుఁగాని జగమునకుఁ గాని యేవిధమయిన హాని యొదవునో యని పరమేశ్వరుఁడు యోచించలేదు. దైత్యుఁ డడిగినయంతనే శివుఁడు వాని కావరమిచ్చి, యరుగుచుండెను. వృకాసురుఁడు పరుగెత్తుకొనిపోయి, యీశ్వరుని నిలిపి, “శంకరా! నీ విచ్చినవరము నందు నత్యమును బరిశీలింపవలయును. కావున ముందు నీశిరముపై హస్తముఁ బెట్టిచూచెద”నని పలికి, యట్లుఁ చేయఁబోయెను. దుష్టున కట్టివర మిచ్చుటచేతఁ గలిగినఫల మిది కదా యని పరమేశ్వరుఁడు పరుగెత్తసాగెను- వృకుఁ డాతనిని విడువక వెన్నంటెను. ఇరువురును గడుదూరము పరుగెత్తిరి.

ఈవిధ మంతయు శ్రీహరి తనదివ్యజ్ఞానమున నెఱింగి, పరమేశ్వరుని రక్షింపఁ దలఁచి భువనమోహినీరూపముఁ

దాల్చి, శంకరునికై పరుగెత్తుకొని పోవుచున్న వృకాసురుని యెదుట నిలిచెను. దైత్యుఁ డాకపటకాంతాకృతిం జూచి నిలువబడెను. వానిదృష్టియంతయు నా స్త్రీరూపముమీదనే యుండెను. శ్రీమన్నారాయణుఁ డాదైత్యుని గ్రోగంటి చూపులఁ జూచుచు ‘ఎక్కడి కింతతొందరగాఁ బోవుచుంటి’వని యడఁగెను-వృకుఁడు తనసంగతిఁ జెప్పెను. అప్పుడు శ్రీహరి వాని కిట్లనిచెప్పెను ‘దానవా! నీవీరీతి శంకరునిబట్టుకొనుటకై పరుగెత్తినందువలన లాభము లేదు. నేను చెప్పినట్లు చేసితివేని యాతఁడు నీకుఁజిక్కును. ఇక్కడకు సమీపమున నొక తటాక మున్నది. నీ వందు స్నానముచేసి, శుభ్రముగాఁ తలఁచుడిచికొని, యాతనిశిరముపైఁ జేయిపెట్టుము. అట్లానర్పితివేని నీవు ఫలమును బొందఁగలవు.

హరి చెప్పినట్లుచేయుటకు వృకుఁడు సమ్మతించెను. ఇరువురును నాసమీపమున నున్న సరోవరముకడకుఁబోయిరి. వృకుఁడు హరివాక్యములు నమ్మి తటాకములో దిగి స్నానము చేసి, తుడిచికొనుటకు శిరముపైఁ జేయివైచికొనెను. వెంటనే యాతఁడు భస్మమయ్యెను.

పరమేశ్వరుఁడు పరుగెత్తుకొనిపోయెననుమాటయేగాని యాప్రాంతమునందేయుండి యిది యంతయుఁ జూచుచుండెను. వృకుఁడు భస్మమైనవెంటనే శివుఁడు శ్రీహరింజేరి “నేడు నీదయవలన బ్రదికితి”నని పలికెను. శ్రీహరి యాతనింగాంచి “దుష్టుల కెప్పుడును మేలుసేయరా”దని పలికి, నిజలోకము నకుఁబోయెను.

౧౩. అంబరీషుఁడు

(కోపముచే నెట్టివాఁడైనను గీడుఁ బొందుదురు.)

తొల్లి సూర్యవంశమున నంబరీషుఁ డనునొకనృపాలు డుండెను. ఆతఁడు ధర్మపద్ధతిని రాజ్యమేలుచు భక్తితత్పరుఁడై యుండెను. ఆతఁడు శ్రీహరిభక్తుఁడగుటచే నేకాదశీవ్రతమును జేసి, ద్వాదశి ననేక బ్రాహ్మణులకు భోజనముపెట్టి తాను పారణముచేయుచుండుటయూచారమైయున్నది. ఎన్నియంతరాయములు కలిగినను ఆతఁ డానిశుమమును మాత్రము విడువక యుండెను. ఇట్లుండనొక ద్వాదశీదినంబున దుర్వాసమునీండ్రుఁ డాతనికిడకువచ్చెను. దుర్వాసుఁడన్న సామాన్యమునీండ్రుఁడు గాఁడు; మహాకోపస్వభావుఁడు, రాజు దుర్వాసుని బహువిధ ములఁబూజించి, “మహాత్మా! నేమనాపుణ్యమున నన్ను గృతార్థునిఁజేయుటకు వచ్చితిరి. నేమి ద్వాదశియుగుటచే బెక్కండ్రు భూసురులు వచ్చినారు. పారణసేయుటకు సిద్ధముగానున్నారు నీవు సత్వరముగ స్నానముచేసి దయసేయు” మని వినయముతోఁ బలికెను. దుర్వాసుఁడు స్నానమునకై నది కరిగెను- ఎంతసేపటికిని నమ్మునీండ్రుఁడు రాకపోవుటచే నంబరీషుఁడు బ్రాహ్మణులను జూచి “స్నానమున కరిగిన మునీండ్రుఁడింకను రాలేదు. ద్వాదశిగడియలు దాటినతరువాతఁ బారణముచేసి నందువలన నేమి ప్రయోజనముండును? మునీండ్రుఁడురాకుండ మనము భుజించినచోఁ బాపము సంభవించును. ఇందులకు మార్గమేమి” యని పలికెను. అందులకు ధర్మవేత్త లగు బ్రాహ్మణు లాతనిఁ జూచి “హా! భగవంతుని కర్పించిన

తీర్థమును సకాలమునఁ బుచ్చుకొన్నచో ద్వాదశిపారణఁ జేసినఫల మొనఁగూడును. అతిథి రాకుండ భుజించినదోషము గూడ నుండదు,” అని చెప్పిరి. అంతట నంబరీషుడు భగవత్పాదాభిషేకతీర్థమును బుచ్చుకొనెను.

అనంతరము దుర్వాసుఁడువచ్చి యంబరీషుఁడుచేసినపని గ్రహించి, తోకఁద్రొక్కినత్రాచువలె మండిపడుచు, మంత్ర ప్రభావమున నొకశక్తినిబుట్టించి, యంబరీషునిపై విడిచెను. అంబరీషుఁ డాశక్తినిజూచి మిగుల భయమంది, తన్ను రక్షింపుమని శ్రీమన్నారాయణునిఁ బ్రార్థించెను. భక్తరక్షకుడైన శ్రీహరి, తననిజభక్తుడగు నంబరీషుని రక్షించుటకుఁ దన చక్రమును బంపెను. ఆచక్రము మహాగ్నిజ్వాలలఁ గ్రక్కుచు వచ్చి, దుర్వాసుని శక్తిని భస్మముఁజేసి, దుర్వాసునిపైకి బోయెను. దుర్వాసుఁడు ప్రాణభయమున బ్రహ్మకడకును, శివునికడకునుబోయి రక్షింపుఁడని వేడుకొనెను. “శ్రీహరిచే విడువఁబడిన యీచక్రము నెవ్వరును వారింపఁజాలము. శ్రీమన్నారాయణునే వేడుకొను ” మనిచారుపలికిరి. దుర్వాసుఁడు శ్రీహరినిఁజేరి రక్షింపుమనివేడెను. అతఁడు“దుర్వాసా! నీవంబరీషునే శరణుఁబొందు,” మనెను. అంతట దుర్వాసుఁడు వేటొకమార్గము లేక, అంబరీషుని జేరి, “నృపాలా! నీపైన సకారణకోపముఁబూనియపరాధముజేసితిని. ఈచక్రము నుండి నన్నురక్షింపు” మని పలికెను. అంబరీషుఁడు చక్రము శాంతిఁబొందుటకు శ్రీహరిని స్తుతించి, దుర్వాసుని ప్రాణభయముఁ బాపి, యాతనినిఁ బూజించిపంపెను.

౧౪. ఆభాగుడు

(నిష్పక్షపాతబుద్ధి)

దృష్టుడను రాజునకు ఆభాగుడు అనుకుమారుడు. సకలవిద్యలను నేర్చిన యాభాగుడు ఊకనా ఊకవైశ్య కన్యనుగాంచి, సౌందర్యమున కద్భుతమునంది, యామెను దన కిచ్చి పెండ్లిసేయుమని యామెతండ్రి నడిగెను. ఇట్లు సేయుట ధర్మశాస్త్రపద్ధతి కాదని వైశ్యుడు పలికెను. ఆ భాగుడు డండుల కాగ్రహమంది, “నీవు నీవుత్రికను నాకొసంగ వేని, నేనే బలవంశముగాఁ దీసికొనిపోయెదను? నన్నెవ్వరు వారింపగలరు?” అని నుశివెను. వైశ్యుడు భయమంది దృష్టునిజేరి, యీనంగఁగి చెలిపెను. దృష్టుడు కుమారుని బట్టి తెప్పించి, కుమారుడనియైన దలంపక నిష్పక్షపాతబుద్ధితో వానిని దండించెను.

దృష్టుడు డాభాగునకు రాజ్యమిచ్చి తపమునకుఁ బోయెను. ఆభాగుడు న్యాయవర్తనుడై చిరకాలము రాజ్యము పాలించెను. అతనికి బెక్కండ్లు కొడుకు లుండిరి. కొడుకులకు రాజ్యమిచ్చి యాభాగుడు తపోవృత్తిని బ్రవేశించెను. కొన్నాళ్ళ కాయాభాగుని కుమారు లందఱును కడగొట్టువానితో, “నీకు రాజ్యభాగములేదు. కావున సరణ్యమునఁ దపముఁ జేసికొనుచున్న తండ్రియొద్దకుఁ బో” మ్మనిరి. అగ్రజుల మాటల కేమియు బదులుచెప్పక ఆతఁడు తిన్నగా నాభాగుని జేరి తన్ను సోదరులు చేసినవిధమంతయుఁ చెలిపెను.

అందుల కాభాగుడు కుమారునిఁ జూచి “కుమారా! ఈ విషయములోనీవు కలహము గలుగఁజేసికొనుట మంచిది కాదు. ఇప్పుడు నైమిశారణ్యమునఁ దాపసులు గొప్పయాగమును జేయుచున్నారు. నీవచ్చటి కేగి పాపపరిహార మంత్రములను జదువుము మునీంద్రులు మెచ్చి, యాగము సేయఁగా మిగిలినధనమును నీకిచ్చెదరు. దానిచే నీవు ధనవంతుఁడ వగుదువు,” అని చెప్పెను. తండ్రియాజ్ఞ ననుసరించి, యాకొమరుఁడు-మునీంద్రులు యజ్ఞముసేయుచున్న ప్రదేశమున కేగి మంత్రములను జదువగాఁ దాపసులు క్రతుశేషద్రవ్యము నాతని కిచ్చిరి. ఆకుమారుఁ డాద్రవ్యమును బుచ్చుకొని వచ్చుచుండఁగా రుద్రుఁడు వచ్చి “ఇది నాద్రవ్య” మని పలికి యడ్డగించెను. “క్రతుశేష మైనధనమును దాపసులు నాకీయఁగాఁ దెచ్చుకొనుచున్నాడ”నని చెప్పుచు నాకుమారుఁడు అభాగునియొద్దకు వచ్చెను. అచ్చటికి రుద్రుఁడుగూడ వచ్చి యభాగుని విలోకించి “నీకుమారుఁడు - నాకు రావలసిన ధనమును దెచ్చుకొన్నాడు,” అని నుడివెను. యజ్ఞ శేషము రుద్రునకే చెందవలయును గావున నాధనమంతయు నాతనికే యిమ్మని యాభాగుడు కొమరునకుఁ దెలిపెను. రుద్రుఁ డాభాగుని నిష్పక్షపాతబుద్ధికి సంతసించి, ధనమంతయు నాతని పుత్రునే గైకొనుమనిచెప్పి యరిగెను.

౧౫. ధర్మరాజు

(సర్వభూతదయ)

మానవులయందు మన మెట్టిప్రేమ జూపుచుందుమో అట్టిప్రేమనే సమస్తజీవరాసులయందుఁగూడఁ జూపవలయును. అట్లుమాపుటయే సర్వభూతదయ యందురు. పూర్వము ధర్మరాజు యుద్ధములోఁ గౌరవులను గెలిచి, హస్తినాపురమునకు బట్టాభిషిక్తుఁడై కొన్ని సంవత్సరములు రాజ్యముఁ బాలించి, మనుమడగు పరీక్షితునకుఁ బట్టముగట్టి, తమ్ములతోడను ద్రాపదితోడను స్వర్గమునకుఁబోవుటకు బయలుదేరెను. దారిలో నాతనితమ్ములును, ద్రాపదియు మృతిఁజెందిరి. ధర్మరాజు రాజ్యాక్కడఁ జే పోవుచుండెను.

ధర్మరాజు నగరము విడచినప్పటినుండియు నాతని వెంట నొకశునకము వచ్చుచుండెను. ధర్మరాజు చనిచని స్వర్గమును సమీపించెను. అప్పు డింద్రుఁ డాతని కెదురుగా వచ్చి, రమ్మని పిలిచెను. ధర్మరాజుఁడు స్వర్గములోఁ బ్రవేశించుచుండఁగా వెంటనున్న శునకముగూడ నాతనితోఁ బ్రవేశింపఁబోయెను. అప్పు డింద్రుఁడు దానిని వారించెను. ధర్మరాజు మహేంద్రునిజూచి నావెంటఁ బురమునుండి యీశునకము వచ్చుచున్నది. కావున దీనింగూడ రాని”మృనెను. “రాజేంద్రా! పుణ్యముఁజేసికొన్నవారలే స్వర్గముఁ బ్రవేశించుట కర్హులు. సారమేయము స్వర్గములోనికి వచ్చుటెట్లు,” అని పలికెను. అందులకు ధర్మరా జిట్లు బదులు చెప్పెను. ‘దేవా ఎంతయోశ్రమపడి నాతోవచ్చిన దీనిని విడుచుటకునాచిత్తము

సమ్మతించదు. ఇది లేకుండా నేను స్వర్గముం బ్రవేశింపను. నా యందుఁ గరుణయున్నచో దీనినిగూడ రానిమ్ము. లేదేనినేను మరలి పోయెదను.”

ధర్మజానిపలుకులు విని, వెంటనున్న శునకము యముఁడై నిలిచి, రాజేంద్రా! నీసర్వభూతదయకు మిగుల సంతోషించితిని. నీచిత్తముఁ బరీక్షించుటకు నేను యిట్టిరూపమున వచ్చితి”నని పలికి, యాతనిని స్వర్గమునకుఁ దీసికొనిపోయెను.

౧౬. వసువులు

(దొంగతనము పనికిరాదు.)

వసిష్ఠుఁ డనునొకమహాఋషి యుండెను. ఆతఁడు తపమువలన గొప్పమహిమ సంపాదించి, బ్రహ్మఋషియయ్యెను. ఆతనియొద్ద “నందిని” యను పేరుగల కామధేనువుండెను. ఆమునీంద్రుఁడు తనయాశ్రమమున కెంతమంది యతికులు వచ్చినను, కోరినప్రతివస్తువును గామధేనువు సమకూర్చుచుండుటచే విందులజేయుచుండెను. ఒకనాడు ‘వసువులు’ అను దేవతలు తమభార్యలతో వసిష్ఠుని యాశ్రమసమీపమునకు విహారమునకు వచ్చిరి. వసువులరాక వసిష్ఠుడు చూచి, వారి సందటిని దనయాశ్రమమున విందుగూడిచి పొమ్మని సంతోషముతోఁ బలికెను. వసువులు ‘సమ్మతించి’ విందుఁగూడిచి పోయిరి.

కామధేనువుమహిమకు వసువులు మిగుల సద్భుతమైరి. అందులోఁ జిన్నవానిభార్య మగనింజూచి “మన కెంత భాగ్యమున్న నేమిలాభము! ఒక కాన్యసేనునను తేలేలేకుండా వసి

ఘండూ మనకు విందుజేసినాడు. ఇందులకుఁ గారణము కామధేనువేకదా? మన కయ్యదియున్నఁ జాలదా? నాకామధేనువుమీద మిగులఁగోరిక యున్నది. కావున నెట్లయిన దానిందెచ్చినాముద్దు చెల్లింపు”మని పలికెను. “స్త్రీయగుటచే నిట్లుగోరెను. కామధేనువును దెచ్చుటచే నేమిహాని యొదవు నో” యని యావసు వాలో చించలేదు. భార్య యడిగినదే తడవుగఁబోయియాకామధేనువును దొంగిలించుకొనివచ్చెను. తక్కినవసువు లాలోని కిది ధర్మముకాదని చెప్పలేదు.

వసువు కామధేనువును దొంగిలించుకొనివచ్చుట వ సిష్ఠనుహాముని గ్రహించెను. ఆతనికపరిమితమైనయాగ్రహము వచ్చెను. ఆతఁడు వసువులంజేరి “మీరు మంచివారనితలంచి విందుజేసితిని. అందుకు ఫలముగా నాకామధేనువును దీసికొని పోవుచుండిరి. ‘తిన్నయింటివాసముల నెన్నుట’ యన్న నిట్టిదే. అధర్మకార్యము చేసినందులకు మీకుఁ దగినశిక్ష యుండవలయును. మీరు భూలోకమున నరులై పుట్టుదురు గాక” యని శాపమిచ్చెను. శాపమునకు భయపడి వారందఱును, “అవివేకముచేత మే మీపనిచేసితిమి. భూలోకములో మేము పెద్దకాల ముండకుండునట్లురక్షింపు”మని వసిష్ఠునిపాద ములపైఁబడి వేడుకొనిరి. వసిష్ఠుఁడు దయఁబూని “కామధేనువును హరించిన వసువుతప్పఁదక్కినవారు పుట్టఁగనే మరణింతురు. అతఁడుమాత్రము భూమిపైఁ బెద్దకాల ముండు”నని వచించెను.

౧౭. కర్ణుడు

ణ

కృతజ్ఞత

కర్ణుడు కుంతీదేవికి సూర్యునివరమున వివాహమునకుఁ బూర్వమే జనించి, చిత్రరథుఁడను సూతునిచేఁ బెంపబడెను. ఈతఁడు పరశురామునియొద్ద నశ్రువిద్య నభ్యసించి, హస్తినాపురాధీశ్వరుఁడైన దుర్యోధనునకుఁ బాణాసఖుఁడై యుండెను. దుర్యోధనుఁ డీతని నమ్ముకొనియే పాండవులతో యుద్ధము సేయఁ దలపెట్టినాఁడు. ఈతఁడే యర్జునుని దునుమాడఁగల వీరుఁడని యారాజేంద్రుఁడు నమ్మియుండెను. కృష్ణుఁడు పాండవదూతయై కౌరవసభకు వచ్చినప్పుడు - ఎట్లయినఁ గర్ణుని బాండవక్షమునకుఁ ద్రొప్పదలఁచి రహస్యముగా నతనితో నిట్లు పలికెను.

“కర్ణా! నీజన్మసునుగూర్చి యిండుక చెప్పవలయును. నీవు సూర్యునివరమునఁ గుంతిఁ బుట్టి రాధాచిత్రరథులచేఁ బెంపబడినాడవు. కాని, నీవు నిజముగా సూతుఁడవుకావు. నీవు పాండవేయుడవే. ఈసంగతి తెలియక సుయోధనుని గొలుచుచున్నవి. ఇప్పుడైనను నామాటలు విని పాండవులఁ జేరుము. భూతలమంతయు నీచేత నేలించెదను. ధర్మరాజు నలుపురు నమ్ములతో నిన్ను సేవించును. ఇదియుఁగాక ద్రౌపది ని న్నాటవభర్తగఁ గైకొనును.”

కృష్ణునిపలుకులకు స్వామిభక్తిగల కర్ణుఁడెట్లు ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను. “కృష్ణా! నీవు నాయందుఁ జూపినదయకు నంతోషించితిని. లోకములో నీకుఁ దెలియనిధర్మములు లేవు. భగవంతుఁడు న న్నే కార్యము చేయుటకుఁ బుట్టించెనో

దానిని జేయుటయే నామతము. చంచలమైన భాగ్యమున కాసింది నేను శాశ్వతయశమును గోలుపోవువాడను గాను. నాకీర్తికిని, శౌర్యపతాపములకును దుర్యోధనుడే కారణము. ఇంతవఱకు నే నాతని యుష్వబులునుఁ దిని జీవించుచుంటిని. ఇప్పుడు నేనాతనిని విడనాడితినేని జను లందఱును నన్ను తిసిచదృష్టితోఁ జూతురు. నేను ఘోరనరకమునఁ బడుదును. నీచమైన సౌఖ్యముల కాసింది నే నధర్మమునఁ బ్రవేశింపను. నాప్రాణము లున్నంతవఱకు దుర్యోధనుని పక్షమున నిలిచి పోరాడెదను. అతనికై నాప్రాణములయినను సర్పించెదను.

కురునాథుని యందుఁ గర్ణున కున్న కృతజ్ఞతకు సంతసింది, కృష్ణుడు “కర్ణా! నీచిత్త మరయుట కిట్లుడిగితిని. నీవు నిజమైన రాజభక్తుండవు. నీకీర్తిలతలు సకలదిక్కులఁ బ్రాకుఁగాక” యని పలికెను. కర్ణుడు భారతయుద్ధమున దుర్యోధనుని పక్షమున నిలిచి, భయంకరముగాఁబోరాడి - వీరస్వర్గములంకరించెను.

౧౮. పావరములు - మూషికము.

(అపద కడ్డుపడువాడే నిజమైన హితుడు)

ఒకనా డొకవేటకాడు అరణ్యమునకుఁబోయి యొకచోటఁ గొన్నివడ్లను జల్లి, పక్షులను బట్టుటకు వలఁబఱచెను. కొంతసేపటి కాప్రదేశమునకుఁ గొన్నిపావరములు వచ్చి యావడ్లను జూచి తమకు మంచియాహారము దొరికెనని తంతోషించుచు వానిం దినఁదలంచెను. అప్పుడందున్నయొక

వృద్ధకపోతము తక్కినవానిం జూచి “ఈవడ్లను జూచి మీరు మిగుల సంతోషించుచున్నారు. నాకిది మాయగాఁగనబడుచున్నది. చుట్టుపట్ల నెక్కడను వడ్లులేవు. ఇచ్చట మాత్రమే యున్నవి. దీనివలన మనకేమయినహాని కలుగునేమోయని సంశయమగుచున్నది. కావున మన మాతెరువునకుఁబోవల”దని చెప్పెను. ముసలిపాపురము మాటలను లెక్కసేయక పాపురము లన్నియు వడ్లను దిగుటకుఁబోయి వలచుందుఁ జిక్కుకొనెను.

పాపురములు తమ కట్టిగతి సంభవించినందులకుఁ జింతింపసాగెను. వాని కావలఁబడుమార్గ మేమియు లేదు. ఇక్కఁ గొంచెముసేపులో వేటకాడువచ్చి వాని నన్నిటిని జంపును. అప్పుడు వృద్ధకపోతము “మన మిట్లు చింతించుచున్నందువలన లాభము లేదు. వేటకాడు వచ్చి మనలను జంపును. ఎట్లయినను మనము ప్రాణములను రక్షించుకొనవలయును. కావున మన మందఱిమును గలసి, వలతోఁగూడ నెగిరిపోదము. ముందు మన మీప్రదేశము చాటి మఱియొక తావునకుఁజేరి యాలోచించుకొందము” అని చెప్పెను. అయి పాయము బాగుగ నున్నదని తలంచి, వెంటనే యాపాపురములు వలతోఁగూడఁ బై కెగిరిపోయెను. “పాపురములు చిక్కినవి” అని సంతోషించుచు వానిం బట్టుకొనుటకు రాఁదలంచి చెట్టుచాటుననున్న వేటకాడు పాపురములు వలతోఁగూడ నెగిరిపోయి తన్ను మోసపుచ్చినందులకు మిక్కిలి విచారింఁచెను.

వలతోగూడ నెగిరిపోయిన పావురము లొకప్రజేశమున నిలిచి వలనుండి యీవలఁ బడునుపాయ మాలోచించుచుండెను. అప్పుడు పావురములతోడ వానిం గాంచి “మిత్రులారా! నాకొకమూషికరాజు స్నేహితుడై యున్నాడు. అతని నివాస మిచ్చటికి సమీపమునందేయున్నది, మనమచ్చటికిఁబోవుదుమేని యాతఁడు తప్పక మనలను రక్షింపగోఁడు” అని పలికెను. అందులకుఁ గపోతములన్నియు సమ్మతించెను. పావురములు మరల వలతో నెగిరి, మూషికమున్న తావునకుఁ జేరెను. తనకు మిత్రుడయిన కపోతరాజు వచ్చుటఁజూచి మూషికము తనకలుగునుండి యీవలకు వచ్చి యాతనిని జూచి “సఖుడా! నీరాక నాకెంతయు సంతోషము కలిగించెను. కాని నీస్థితిజూడ విచారమగుచున్నది. కానిమ్ము నీపుభయమందవలదు. వలత్రాడు గొఱికి నిన్ను రక్షించెదను” అని పలికెను. అప్పుడు పావురములపెద్ద మూషికమును గాంచి “స్నేహితుడా! నాయం దున్న ప్రేమచే నీవు నన్ను రక్షించెద ననిపలికితివి, సంతోషమే. కాని, నేనొక్కఁడ నీవల బడినందువలన లాభ మేమియున్నది. నావారందఱును నీవల యందుఁ జిక్కుకొన్నారు. వీరందఱికిన్న నాప్రాణమెక్కువ కాదు. ముందు వీరిని రక్షించి పిదప నన్ను రక్షింపుము. తన పరిజనులసౌఖ్యముఁ జూడనివాఁడు రాజు గాఁడు. కావున నాయందుఁగృపవహింపు”మని చెప్పెను. పావురములపెద్దగుణమునకు మూషికరాజు సంతోషించి నెమ్మదిగా నావలత్రాడు లన్నియుఁగొఱికి వేసి పావురములను రక్షించెను. అప్పుడు పావురములతోడ ఎలుకను జూచి “హితుడా! నీధయవలన నేడు

నేనును నావారును బ్రతికితిమి. నీఋణము మే మీజన్మమునఁ దీర్చుకొనఁజాల"మని పలికి తనవారితో నచ్చటనుండి వెడలి పోయెను.

౧౯. శుక్రాచార్యుడు

(మధ్యపానము పనికిరాదు.)

శుక్రాచార్యుడు దైత్యులకు గురుడై యుండెను. ఆతనియొద్ద మృతసంజీవని యనునొకగొప్పవిద్య యుండెను. దానిమహిమచే సతఁడు - యుద్ధములలోఁ జచ్చినదానవుల నెల్లర బ్రతికించుచుండెను ఈవిద్య యమరులలో లేదు. అందుచేత వారావిద్య నెట్లయిన గ్రహింపఁదలంచియుండిరి. సాధారణముగా శుక్రఁ డావిద్య నెవ్వరికిని ననుగ్రహింపఁడు. దేవత లిది యంతయు నాలోచించి, బృహస్పతిపుత్రుఁడయిన కచుఁ డనువానిని - ఆవిద్య నెట్లయిన శుక్రునియొద్ద గ్రహించి వచ్చుటకుఁ బంపిరి.

కచుఁడు శుక్రాచార్యుని సన్నిధికిఁబోయి సమస్త రించి "ఆచార్యా! నేను బృహస్పతి పుత్రుఁడను. నీయొద్ద విద్యలఁ గఱచుటకు వచ్చితిని. నన్న శిష్యునిగా గ్రహించి కృతార్థునిఁజేయుఁడని పలికెను. దేవతాగురుఁ డైనబృహస్పతి పుత్రుఁడు తనకడ విద్యనభ్యసించుటకు వచ్చెనని సంతసించి, శుక్రాచార్యుడు కచుని శిష్యునిగాఁ జేసికొనెను.

కచుఁడు శుక్రునకు భక్తితో సేవలుచేయుచు విద్యల నేర్చుకొనుచుండెను. శుక్రాచార్యుని కొకకూతురు కలదు.

అమె పేరు దేవయాని. ఆమె కచునియుం దెంతయో యనురా గము గలిగియుండెను. కచుడు నిర్మలమైనమనస్సుతో నామె చెప్పిన పనులను శిరసావహించి చేయుచుండెను. కానియామె చిత్త మాతనిపైఁ జిక్కియుండుట గ్రహింపలేదు. గురుపుత్రి యగునామె నాతఁడు తల్లివలె భావించి మెలంగుచుండెను.

కచుడు మృతసంజీవనివిద్య గ్రహించుటకే శుక్రుని యొద్దఁ జేరెనని రాక్షసులు గ్రహించి, యెట్లయినఁ గచుని జంపుటకు వారు ప్రయత్నించుచుండిరి. ఇట్లుండ నొకనాఁడు కచుడు ధేనువులఁ దోలుకొని యరణ్యమునకుఁ బోయెను. దానవు లరణ్యమునఁ గచుని జంపి, కళేబరమును గాల్చి యాభస్మమును సురలోఁ గలిపి, శుక్రాచార్యునియొద్దకుఁ దీసికొనిపోయి త్రాగించిరి. శుక్రునకు సురాపానమునేయుట యలవాటుకావున దైత్యు లిచ్చిన యాసురనుద్రాపెను. దై త్యులు తమప్రయత్నము కొనసాగెనని సంతోషించుచు గృహములకుఁ బోయిరి.

సంధ్యాసమయమైనది. ధేనువులు మాత్రము గృహ మునకువచ్చెను. కచుడు రాలేదు. అందులకుఁ గారణ మర యుమని దేవయాని తండ్రికిఁ దెలిపెను. అప్పటికి శుక్రునకు సురాపానమువలనఁ గలిగిన కొంతమత్తు తగ్గెను. ఆతఁడు తన దివ్యదృష్టిని దానవులు చేసినకృత్యమును గ్రహించెను. ఇప్పుడు కచుఁ డాతనియుదరంబులో నున్నాడు. ఆసంగతి శుక్రుఁ డెఱింగెను. ఆకచుని బ్రతికించుటకు సంజీవనీవిద్యఁ బ్రయోగించెను. దానిమహిమచేఁ గచుడు బ్రదికి శుక్రుని యుదరంబున నుండెను. ఈవలకు రాలేదు. ఆతఁడు శుక్రు

నుజ్జేశించి “మహాత్మా! నీయుదరమునుండి వెలువడఁజేసి రక్షింపు” మని వేడెను. అతని వెలువడఁ జేయుటకు శుక్రన కేమియు మార్గము దోచలేదు. అప్పుడు శుక్రఁడు కచునితో “కచుడా! నీకుసంజీవనీవిద్య నిచ్చుచున్నాను. నీవునా యుదరము భేదించుకొని వచ్చి యావిద్యచే నన్న బ్రతికింపు”మని చెప్పి, మృతసంజీవనీవిద్య కచున కుపదేశించెను. కచుఁడు వెంటనే శుక్రనియుదరము భేదించుకొని యీవలకువచ్చి, అతని కొఱకుఁ బ్రాణములఁ బాసినశుక్రని బ్రతికించెను. గురాపానమువలన నింతస్థితి సంభవించినదని తలంచి, శుక్రఁ డప్పటి నుండియు సురాపానము మహాపాపంబని శపించెను.

౨౦. ప్రహ్లాదుఁడు.

(భగవంతుఁడు అన్నిచోట్లకు గలఁడు)

శ్రీహరిద్వారపాలకు లయిన జయవిజయులు దితిగర్భమున హిరణ్యాక్షహిరణ్యకశిపులై పుట్టిరి. అందు హిరణ్యాక్షుని శ్రీమన్నారాయణుఁడు వరాహరూపమునఁ జంపెను. తనతమ్ముని వధించిన శ్రీహరిపైఁ బగసాధింపహిరణ్యకశిపుఁడు దీక్షబట్టెను. అతఁడు తనభటుల కందఱికి నిట్లుచెప్పెను. “దానవులారా! నా తమ్ముని శ్రీహరి సూకరమై చంపినాడు. ఎట్లయినను నేను హరిని జయింపవలయును. అతనిరక్తముతో నేను నాతమ్మునకుఁ దర్పణములు విడువవలయును. అతఁడు ముఖ్యముగా ముసుల యాశ్రమములందును, కృతువులు జరుగు ప్రదేశములందును, గోబ్రాహ్మణులందును, భక్తులందును నుండును”.

ఇట్లు హిరణ్యకశిపుఁడు దానవులకుఁ జెప్పి, తాను గొప్పవరములు బ్రహ్మవలనఁబొందనెంచి తపస్సుచేయుటకు మందరపర్వతమునకుఁ బోయెను. హిరణ్యకశిపుఁడు తపము నకుఁ బోయినవార్త విని, ఇంద్రుఁ డాదానవునిపట్టణంబును బ్రవేశించెను. అమరులయెదుట నిలువలేక దానవులు పాటి పోయిరి. దేవేంద్రుఁడు రాక్షసేంద్రుని యంతఃపురముఁ బ్రవేశించి యాతనిభార్య యగులీలావతినిఁ జెఱఁగొని పోవుచుండెను. అప్పుడు లీలావతి గర్భవతియైయుండెను. తన్ను విడువుమని యామె యింద్రుని ననేకవిధములఁ బ్రార్థించెను. ఇంద్రుఁ డామెమాటలను వినక తీసికొనిపోవుచుండెను. మార్గమధ్యమం దింద్రునకు నారదుఁడు కనిపించెను. నారదుఁడు లీలావతి యేడుపు విని ఇంద్రునిఁజూచి “మహేంద్రా! ఈలీలావతి మహాపతివ్రత. ఈమెను జెఱబెట్టుట ధర్మముగాదు. అది యునుగాక ఈమెనిండుచూలాలు, విడువుము” అని పలికెను. అందులకు మహేంద్రుఁడు “నారదమునీంద్రా! నేనీమె యెడలఁ దుష్టబుద్ధిని బూని తీసికొనిపోవుట లేదు. ఈమెభర్త లోకకంటకుడని నీకుఁదెలిసియేయున్నది. ఈమె గర్భమున నొకకుమారుఁ డున్నాడు. కుమారుని గనునంతవఱకు నీమెను బంధించియుగించెదను. తరువాతఁ గుమారుని జంపి యీమెను విడిచెద”నని బదులుచెప్పెను. ఆమాటలు విని నారదుఁడు “ఇంద్రుఁడా! ఈమెగర్భమున నున్నకుమారుని సంగతి తెలియక నీ వట్లుపలికితివి. అక్కుమారుఁడు శ్రీహరి భక్తుఁడై లోకముల నుద్ధరించును. భయమందక ఈమెను విడువు” మనెను. నారదునిమాటలు విని యింద్రుఁడు

లీలావతిని విడిచి యరిగెను. నారదుడు లీలావతిని దన యాశ్రమమునకుఁ దీసికొనిపోయెను. హిరణ్యకశిపుడు తపమునుండి వచ్చువఱకును నామెను దనయాశ్రమము నందే యుండుమని నారదుడు చెప్పెను. అందుల కామె సమ్మతించి యాముసీంద్రుని యాశ్రమమునందే యుండెను. లీలావతి నారదునకు సేవచేయుచు నాతనివలన ననేకధర్మముల నెఱుంగుచుండెను. కొన్నిదినముల కామె పరమభాగవతోత్తముఁ డయిన ప్రహ్లాదుని గాంచెను.

తపమునకుఁబోయిన హిరణ్యకశిపుడు బ్రహ్మను ప్రసన్నునిగాఁ జేసికొని గాలియందుగాని, అగ్నియందుగాని, భూమ్యాకాశములయందుగాని, అస్త్రశస్త్రములచేతఁ గాని, రేయింబవల్లుగాని, మృత్యువులేకుండ వరముగాంచి పురమును జేరెను. తాను లేనప్పుడు ఇంద్రుఁడు వచ్చి లీలావతినిఁ జెఱఁగొనిపోయెనని ఆతఁడు వినెను. ఇంద్రులొకముపై దాడివెడలుట కాతఁ డాలోచించుచుండెను. అట్టి సమయమున నారదుడు, పుత్రసహిత యైనలీలావతిని హిరణ్యకశిపునికడకుఁ దోడ్కొని వచ్చెను. హిరణ్యకశిపుడు మిక్కిలి సంతోషించి, నారదుని ననేకవిధములఁ బొగడెను.

విద్యాభ్యాసము.

బ్రహ్మచే వరములుపొందిన హిరణ్యకశిపుడు మూడు లోకములను శాధింపసాగెను. అమరు లందఱును నాశనికి భయమందుచుండిరి. తుదకు వానిబాధలు పడఁజాలక దేవతలు శ్రీహరిసన్నిధికేగి దానపునివలనఁగలుగుచున్న బాధలు

చెప్పకొనిరి. శ్రీహరి దేవతలను జూచి “మీరు చింతింపవలదు. సాధువులకును, గోబ్రాహ్మణులకును, నపకారముచేయువాఁడెన్నటికిని బాగుపడఁడు. ఇదియునుఁగాక, కొడుకయిన ప్రహ్లాదునిపై నాదాసవేంద్రుఁడెప్పు డలుగునో యప్పుడే వానిని వధింతునని చెప్పెను.

ప్రహ్లాదుఁడు శుక్లపక్షచంద్రుని విధమునఁ బ్రవర్ధమానుఁ డగుచుండెను. ఆతఁడు బాలుఁడయ్యును తోడిబాలురతో నాడుకొనక, యొక్కొక్కసమయమున మఱివానివలెఁ గన్పట్టుచుండును. ఇంకొకసమయమున శ్రీహరిని బాడఁచుఁ బరుగెత్తుచుండును. వేఱొకసమయమున శ్రీహరిని బిలుచుచు గంతులువేయుచుండును. మఱియొకప్పుడు తనలోఁ దానె మాటలాడుకొనుచు నవ్వుచుండును. హిరణ్యకశిపుఁ డిదియంతయుఁజూచి, గురుఁడగు శుక్రాచార్యుని పుత్రునకుఁ బ్రహ్లాదుని విద్యనేర్చుకొనఁట కప్పగించెను. గురులు ప్రహ్లాదునిఁ బాఠశాలకుఁదోడ్కొనిపోయి విద్యగఱపుచుండిరి. కొన్నిదినములకు హిరణ్యకశిపుఁడు ప్రహ్లాదునివిద్యఁ బరీక్షింపఁ దలంచి గురుసహితముగా నాతని రావించి ముద్దాడి, తనయంకమునఁ గూర్చుండఁబెట్టుకొని కుమారా! నీ వేమిచదివెతివి. దానిని నాకు వినిపించి ముదముఁగూర్చు మని పలికెను. అందులకుఁ బ్రహ్లాదుఁడు ‘తండ్రి సంతారమును నూతిలోఁబడి కొట్టుకొనకుండ, శ్రీహరిని నేవించుట మంచిదని నేను గ్రహించితి’నని బదులు చెప్పెను.

కుమారుని మాటలకుఁ దండిమిగుల సద్భుతమందెను. తనకు వైరియైన శ్రీహరినిగూర్చి కొమరున కెవ్వరు బాధించిరో

యని యాతడు సంశయించెను. అప్పుడు గురులు ప్రహ్లాదుని జూచి “బాలకా! నీవు పసివాడవు. మేము చెప్పిన చదు వంతయు వ్యర్థము చేసితివి. మీతండ్రికి విరోధియైన హరిని గూర్చి పలికెద వేల,” అని పలికి, దానవేంద్రునిజూచి “నీ వాగ్రహింపవలదు. ఈతనికి మరల నీతిగఱపి తోడ్కొని వత్తు”మనిచెప్పి, ప్రహ్లాదుని దీసికొనిపోయిరి. గురువులెంత బోధించినను ప్రహ్లాదుడు హరిభక్తి మానకుండెను. అతడు హరిభక్తుడగుటయేగాక తోడిబాబురకుహరిభక్తి బోధించెను. బాబురందఱును తమతమ పుస్తకముల నావలఁబఱవేసి ప్రహ్లాదుఁ డెట్లుచెప్పిన నట్లు సేయుచుండిరి. గురువిదియంతయుఁ జూచి తమకు ముప్పువచ్చునని దానవేంద్రున కెఱింగించిరి.

ప్రహ్లాదుని తండ్రి శిక్షించుట.

ప్రహ్లాదునిహరిభక్తిఁ జూచిహిరణ్యకశిపున కాగ్రహము కలిగెను. శిక్షించియైనఁ గుమారునిమనస్సు త్రిప్పనమని యా తడు రాక్షసభటులఁ బిలిచి, వాని ననేకవిధముల హింసించుట కాజ్ఞనిచ్చెను. రక్కసులు బ్రహ్లాదుని నేనుఁగులచేఁ ద్రొక్కించిరి. పాములచేఁ గఱపించిరి. అగ్నిలోఁ ద్రోసిరి. ఏమి చేసినను నాకుమారుడు “శ్రీహరీ” యనుమాట దప్ప మఱియొకటి పలుకఁడయ్యెను. దానవు లాతనిని బాధించు నప్పుడు భయమంది పాటిపోవలేదు. ఆతనిశరీర మేమియువాడ లేదు. ముఖము కందలేదు. కన్నుల నీరు లేదు. కుమారుని హింసించుటకు రాక్షసులకే విసుగుపుట్టినది. దైత్యు లందఱు

నీవిధమును రాక్షసేంద్రున కెఱింగించిరి. ప్రహ్లాదునియెడలఁ జేసినశిక్షలన్నియు వ్యర్థమైనందుల కతఁడు మిక్కిలి విచారించెను. ఆతనినిచార మంతకంత కాగ్రహముగా మాటిపోయెను. ప్రహ్లాదుని దనకడకుఁ దోడ్కొనివచ్చుటకు భటుల కాజ్ఞాపించెను. అడుగడుగునకు హరినామసంకీర్తనఁజేయుచుఁ బ్రహ్లాదుడు భటులచే హిరణ్యకశిపునిసన్నిధికిఁ దీసుకొని రాఁబడెను. హిరణ్యకశిపుడు కన్నులనుండి యగ్నికణములు రాల్పుచుఁ బ్రహ్లాదునిఁ జూచి యిట్లనెను. “ఓరీ! నాపరాక్రమమునకు మూడులోకములవాడును భయమందుచుందురు. నీవేల నాయాజను మీరుచున్నాడవో తెలియకయున్నది. శ్రీహరి నాకు విరోధి. ఆతడు నీపినతండ్రిని వధించినాడు. అతఁడు లోకరక్షకుడని యేలపలికెదవు. అతఁడు నిజమైన శూరుడైనచో నే నమరులను దండించునప్పు డేలరాడు. గురులమాటలు వినక, దైత్యబాలురనుగూడ హరిభక్తులుగాఁ జేసి రాక్షసకులధర్మములు మంటఁ గల్పితివి. ఇంక నిన్నుఁ జంపి కులమునకు దోషము లేకుండఁ జేసెదను. నేను దిక్కుల నన్నిటిని గెల్పితిని. దేవతలందఱును నేనే దిక్కుని గొలుచుచుందురు. అట్టివో నీకెవ్వడు దిక్కుగునో చూచెద. లోకమున బలవంతులందఱిలో నేనే బలవంతుడ. నీ వెవ్వనిబలము నమ్ముకొని న న్నెదిరించి పలికెదవు.

ప్రహ్లాదుడు తండ్రిమాటలకుఁ గొంచెమైనను భయమందలేదు. ఆతడు మిగులవినయముఁ జూపుచు నెమ్మదిగాఁ దండ్రి కిట్లుపలికెను. “తండ్రి! శాంతింపుము. బలవంతులకును భలపీనులకును, నీకును, నాకును, సమస్తప్రాణులకును, బ్ర

హృదిదేవతలకును, నెవ్వడు బలమైయుండునో, యతడే నాకు బలమైయున్నాడు. దిక్కు గలవారికిని, దిక్కు లేనివారికిని నెవ్వడు దిక్కైయుండునో, యతడే నాకు దిక్కుగను. నీవు నాకుఁ దండ్రివి. దైవమువంటివాడవు. గురుడవు. ని న్నేది రించిపలుకుటకు శక్తియున్నవాడను గాను. కాని సాహసించి చెప్పచున్నందులకు మన్నింపుము. నీవు లోకములన్నియు జయించితివిగాని, యింద్రియములనుమాత్రము జయింపలేదు. నీవు వానిని జయింపగలిగితివేని లోకములో నీకు వైరియే యుండదు. నాయనా! నామాట వినుము. బాలుఁడు చెప్పినది తలంపవలదు. నీమనస్సును బదిలపఱచుకొనుము. శ్రీహరిని సేవింపుము. శుభములఁ బొందుము.”

కొడుకుమాటలు తండ్రికి మఱింతకోరికయుకలిగించెను. అతఁడు కుమారునిగాంచి “ఓరీ! కులదోషి! చంపెదనని పలికినను భయములేక యున్నాడవు. నాతమ్ముని గూల్చిన హరిని నీవు గొలుచుచుంటివి. వానింగూల్పుటకు నే నింత వఱకు నెన్నియో శ్రమలబడితిని. లోకముల నన్నటిని వాని కొఱకు వెదకితిని. ఎందును గనబడలేదు. ఇంక వాఁ డెందుండును జెప్పము. వానిం గూల్చెద” ననిపలికెను.

అమాటలకుఁ బ్రహేళిక చేతులు జోడించి శ్రీమన్నారాయణుని శీర్తింపుచుఁదండ్రిని గాంచి యిట్లనెను. తండ్రి శ్రీహరి యిందు గలడు, అందు లేడు, అను సందేహముతోఁ బనిలేదు. ఎచ్చటఁజూచినను గనిపించును.

ప్రహేళికునివాక్యములు విని హిరణ్యకశిపుఁడు కోపము రెట్టింపఁ గుమారుని గాంచి ‘ఓరీ! శ్రీహరి సమస్తప్రదేశముల

యందు నుండునని పలికితివి. నీ వాతని నీసభాస్తంభమునఁ జూపగలవా' యనెను. అందులకుఁ బ్రహ్లాదుఁడు "తండ్రి! పిసీ లికాదిబ్రహ్మపర్యంతము నిండియుండుశ్రీహరి యీసభాస్తంభమునమాత్ర మేలయుండడు. నీవుసంశయింపవలదు. అతఁ డిందు తప్పకయుండు"నని బదులుచెప్పెను. కుమారుఁ డట్లు పలుకఁగానే రాక్షసేంద్రుఁడు మండిపడుచు హరి నిందుఁజూపుమని సభాస్తంభమును నఱచేతఁ గొట్టెను. అంతటనరసింహ రూపముననొప్పు శ్రీమన్నారాయణుఁ డాసభాస్తంభమునుండి బయలు వెడలెను. భయంకరరూపుఁడైననరసింహమూర్తినిజూచి హిరణ్యకశిపుఁడు తనలో "ఆహా! ఈయాశ్చర్య మేమి? ఇది కేవలము మానవరూపము కాదు. మృగరూపము గాదు. ఇదియంతయు హరిమాయగా నున్నది. బాలునిపలుకులు సత్యముచేయుటకు శ్రీహరి యిట్లు వచ్చినాడు. ఈతనిచేనాకు మరణముసంభవించుట సత్యమని తోచుచున్నది. నాకౌర్యమై నను హరికిఁ దెలియుటకై పోరాడెద"నని తలచి గదాదండమును బూని యానరహరి నెదుర్కొనెను. నరసింహదేవుఁ డారాక్షసు నొడిసిపట్టి, నరరూపము, మృగరూపము గాని నరరూపమున-పగలును, రాత్రియుఁ గాని సంధ్యాసమయమున - భూమియు, నాకాశముగాని యూరు ప్రదేశమున - యుద్ధరంగము, రహస్యస్థలముగాని సభామందిర ద్వారమున- అస్త్రములు, శస్త్రములుగాని నఖిముల - ఆదైత్యరాజును వధించెను. ప్రహ్లాదుఁడా భగవంతునిఁ బెక్కుభంగుల వినుతించెను. శ్రీహరి యాప్రహ్లాదున కనేకవరము లిచ్చి యంత ర్థానుడయ్యెను.

౨౧. వానరము - పక్షి

(దుర్మార్గులకు సహృదయతేనవారి కొకప్పుడు హాని కలుగును)

ఒక మహారాజ్యమున నొకవృక్షముపైఁ గూడుకట్టుకొని యొకపక్షి నివసించుచుండెను. ఒకనాటిరాత్రి జగమంతయు నంధకారముచే నావరింపఁబడి గొప్పవర్షము కుటీయసాగెను. ఆ సమయమున నెచ్చోనుండియో యొకకోతి యాచెట్టుక్రిందికి వచ్చి చలిచే వడకుచుండెను. వృక్షముపైనున్న పక్షి యా వానరమును జూచి మిగుల జాలినది “వానరమా! నీవు చలిచే మిక్కిలి బాధనొందుచున్నావు. కావున నీచెట్టుపైకి వచ్చి కొమ్మలనందుననైన గూర్చుండు” మని పలికెను. అంత వానరము చెట్టెక్కి శాఖలమధ్యమున నుండెను.

తన గూటికి దగ్గఱగాఁ గూరుచున్న మర్కటమును జూచి సద్భావముగల యా పక్షి యిట్లు పలికెను. “ఇట్టి సమయమున నాయింటి కతిథివైన నిన్నుఁ బూజించుటకుఁ దగినశక్తి గలదాననుగాను. గూటిలోనికైన రమ్మనుట కిది మిక్కిలిచిన్నది. ఇయ్యవి పక్షులకె నివాసయోగ్యములుగాని నీవంటివారికిఁ జాలవు. పక్షులమైనను మేమిట్టి నివాసముల నేర్పఱచుకొనుటచేతఁ గొంచెము సుఖముగాఁ గాలముగడుపుచుందుము. నీకు మాకన్న బుద్ధి యధికము. నీవుగూడ నెక్కడనైన నొక్కనెలపు నేర్పాటుచేసికొని యున్నచోనిట్టి బాధఁ బొందియుండవుకదా!

మంచి చెప్పిన పక్షిమాటలు వానరమున కాగ్రహము గలిగించెను “తనకు నిలయమున్నదట నాకులేదట, ఇది నాకు

బుద్ధిగఱపునంతటిదా" యని తలంచి యావానరముపక్షినిజూచి
 "నీవు నాకన్న బుద్ధిగలదాన వగుటచే గూడు గట్టుకొంటివి
 కాబోలు! నాకు నివాసము లేదని పరిహాసమాడుచు నివాస
 మేర్పరచుకొమ్మని బోధించుచుంటివా! నీవెంత! నీసౌఖ్య
 మెంత! నీగూడెంత!" యని పలికి, గూటిలోనున్న పిల్లలు కీచు
 కీచు మనుచుండ నాగూటిని పీకి చెట్టునకు బ్రక్కనున్న ప్రవా
 హములోఁ బాటవేసెను. పాపము! ఆపక్షియేమిచేయఁగలదు?
 దుర్బుద్ధిగల యావానరమునకు మంచి చెప్పటచే నాకే హాని
 సంభవించెనుగదా! యని దుఃఖించెను.

౨౨. సింహము - మూషికము

(ఒకప్పుడు చిన్నవారే పెద్దవారిని గాపాడఁగలరు)

ఒకనా ఊక సింహము తన నివాసమైన గుహయందు
 నిద్రించుచుండెను. అట్టి సమయమున నొకమూషిక మెచ్చ
 టికొత్తొందరగాఁ బోవుచు నాసింహము ముందుకాలిమీదఁ
 బడెను. సింహ ములికిపడి లేచి, యాయెలుకను బట్టగా
 నయ్యది మిక్కిలి భయమందుచు దీనస్వరముతో సింగమున
 కిట్లనెను. సింహమా! నీవుమృగములకు రాజువు. నేనల్పజంతు
 వును. నన్నుఁజంపినందువలన నీకు లాభమేమియును లేదు.
 ఆకలితీరదు. బుద్ధిపూర్వకముగా నేమనీకునిద్రాభంగమునేయ
 లేదు, తొందరగాఁ బోవుటలోఁ బొరపాటున నీకాలిమీదఁ
 బ్రాకితిని. నాయపరాధమును మన్నించి నన్ను రక్షింపుము.
 నీ కాపదసమయమున నే నడ్డుపడుదును. చిన్న జంతువుకదా
 యని తలంపవలదు. కరుణించి నన్ను విడిచిపెట్టుము.

ఎలుకమాటలకు సింహమునకు నవ్వువచ్చెను. అది యెలుకంగాంచి మృగరాజునగు నాకు ఆపదసమయమున నీ వడ్డుపడుదువా! ఏమయినను నీయందు నాకు జాలికలిగినది. కావున నిన్ను విడుచుచున్నానని పలికి విడిచిపెట్టెను. ఎలుక తనకలుగులోనికిఁ బోయెను.

పెక్కుదినములుగడచెను. ఒకనాడు సింహము ఆహారమునకై బయలుదేరి, యందందుఁదిరుగుచు, నొకచోట వేటకాడు ఒడ్డినయురిలో జిక్కుకొనెను. “అయ్యో! మృగరాజునైన నే నురిలో జిక్కితిని దీనిం దప్పించుకొనుటకు నాకు మార్గమేమియుఁ దోచకయున్నది. వేటకాడు వచ్చి నన్నుజూచి వధించును. ఇప్పుడు నేనేమిసేయుదును? ఈయురినుండియెట్లు తప్పించుకొందును” అని విచారించుచుండెను. అప్పు డింతకు బూర్వము సింగముచేరక్షింపఁబడినమూషికమచ్చటికివచ్చెను సింహము దానింజూచి “మూషికమా! నే నీయురియందుఁ జిక్కినాను. “నీకాపద కడ్డపడెద”నని మున్ను నీవు చెప్పియున్నావు. నీచేత నయ్యేనేని నన్నీయురినుండి తప్పించి రక్షింపు” మనెను. అందులకు మూషికము “మృగరాజా! చింతింపకుము. నీవునాకుఁజేసిన ప్రాణదానమును మఱచియుండలేదు. ఉపకారముజేసినవారికి అవసరమువచ్చినప్పుడు మరలనుపకారముజేయని వానిబ్రతుకు వ్యర్థము. నేను క్షణములో నిన్నీయురినుండి తప్పించెదనని పలికి, యాయురిత్రాశ్వను తొందరగాఁ గొరికివేసెను. అంతట సింహము సంతోషముతో నీవలకువచ్చి “మూషికమా! నాకెంతటి శక్తియున్నను ఈ యురినుండి తప్పించుకొనలేకపోయితిని. నేడు నీవలన రక్షింపఁబడి

నిని. నీవన్నమాట నిలుపుకొంటివి. నీయుపకారమును నేను మఱువజాలను. నేటినుండి మనము ప్రాణస్నేహితులమైతిమి. అనుదినమును నీవు నానివాసమునకు వచ్చి పోవుచుండుము” అని పలికి, తన నెలవునకుఁబోయెను. మూషికము తనకలుగుఁ జేరెను.

౨౩. కిరాతుఁడు - శుకము

(తనకు సాధ్యముగాని శత్రువు నుపాయముచే మఱియొకనిచేసినఁ జంపింపవలయును)

ఒక భయంకరమైన యడవిలో నొకవెలగప్రాని తొట్టయం దొక చిలుక యుండెను. దాని పిల్లలను - కిరాతు డొక్కఁడు వచ్చి - తీసికొనిపోయి, యెవ్వరికైన విక్రయించు కొనుచుండును. ఆ శుక మెప్పుడు గ్రుడ్లనుబెట్టి పొదుగునో-యని వా డెప్పుడును చూచిపోవుచునే యుండును. ఇందుచేత నాశుకమునకు మిగుల దుఃఖము కలిగెను. ఒకనా డది తన మనస్సులో “అయ్యో! యీబోయవాఁడు నాపిల్లల నెప్పటి కప్పుడు తీసికొనిపోయి, నాకు శోకము గలిగించుచున్నాఁడు. వీని బారినుండి నాపిల్లలను రక్షించుకొనవలయును. ఏయిపా యముచేతనైన నీకిరాతునిఁ జంపవలయునని తలంచెను.

అంత నొకనాఁడు బోయవాఁడు వచ్చి చిలుకపిల్లలను బట్టుటకుఁ జెట్టెక్కుచుండెను. అప్పు డాశుకము బోయవానిం జూచి యిట్లు పలికెను. “నీవు నాపిల్లలను దీసికొనిపోవు చుంటివి. ఇందువలన నీకు వచ్చుగొప్పలాభ మేమియున్నది? నీవు వీని నెవ్వరికైన విక్రయించినచో నీకుఁగొంచముధనమే యిచ్చెదరు. దానిచే నీకొకరోజుకన్న నెక్కువ గడవదు.

నాపిల్లలనుబట్టుట మానుము. నీకు నెక్కువగ ధనము లభించు నుపాయముఁ జెప్పెదను. ఆధనముచేత నీవు - నీపిల్లలతోడను, భార్యతోడను సుఖముగా జీవించవచ్చును. ఇచ్చటికిఁ గనుచూపు దూరములో నొకమర్రి చెట్టున్నది. దానితొర్ర యందు నిన్నటిదినంబునఁ దెల్లవారు జామున నిరువురు - చోరులు అనేకవిధములైన బంగరు నగలును-పెక్కురత్నము లును దాచుచుండఁగా నేను చూచితిని - అదియును గాక వారు మరల వానిని నాలుగు దినములలోఁ దీసికొనిపోవఁ దలంచినట్లు వారిమాటలవలన వింటిని. కావున నీ వాయా భరణములను దీసికొనిపోయి సుఖముగా బ్రతుకుము. నావెంట వచ్చితివేని నీ కాధనమును దాచిన తొట్టను జూపించెదను.

శుకము మాటలు వినినంతనే బోయవాడు వెలగమా నినుండి దిగెను. వానికి ధనముపై నాశకలిగెను. వాడు శుక మునుజూచి 'ఓకీరమా! నేను కడుబీదవాఁడ నగుటచే నీపిల్లలను గొనిపోయి యమ్ముకొనుచుంటిని. నేటినుండి నీపిల్లల జోలికిరాను. నీవుచెప్పిన విధమునఁ జోరులు ధనము దాచిన వృక్షమును జూపు' మనెను. శుక మాబోయవానిని వెంటఁబెట్టుకొని యచ్చటికిఁ గొంచెము దూరములోనున్న యొకమట్టి చెట్టు దగ్గరకుఁ దీసికొనిపోయెను. ఆమట్టిచెట్టు తొట్టయందొక భయంకరమైన త్రాచుపామున్నది. ఈసంగతి చిలుకకు దెలియును. బోయవాని నెట్లయిన నాత్రాచుచేఁ జంపింపవలయునని తలంచియే చిలుక వానినిచ్చటకుఁదోడ్కొనివచ్చెను. శుకము బోయవానిఁజూచి "ఇదియే మట్టిచెట్టు. వానికున్న

పెద్దతొట్టయందే చోరులు ధనము దాచిరి. నీ వాతొర్రలో నికి జేయిబోనిచ్చి వారు దాచినధనముఁ తీసికొనుము” అని పలికెను. చిలుకచెప్పిన మాటనిని బోయవాఁ డాచెట్టుతొట్టయందుఁజేయిబెట్టెను. వెంటనే, యందున్న త్రాచుపాము “బున్ను”మనుచు నీవలకువచ్చివానింగఱచెను. నిషముతలకెక్కి యాబోయవాఁడు నృతినందెను. ఇట్టియుపాయమునుబన్ని తన పిల్లలను రక్షించుకొంటిని గదాయని శుకముసంతోషించెను.

౨౪. మనుష్యుఁడు - బాతు

(అశ యెట్టిదుష్కార్యమునైన జేయించును)

పూర్వ మొకపురమున నొకకాపువాఁ డుండెను. ఆ తఁడు మిక్కిలి పేదవాఁడు. చాలమంది పిల్లలు గలవాఁడు. శరీరమున శక్తియున్నంతవఱకు, ఏకూలియోచేసికొనిసంసారము గడపెను. ఆతఁడు వృద్ధుఁడయ్యెను. సంసారము నెట్లు పోషించునాయని విచారింపఁదొడఁగెను. ఆతఁడు సరుపేదయయ్యును నెన్నఁడు నబద్ధమాడి యెఱుఁగఁడు. అన్యాయమునకు వెఱచుచుండును. భగవంతునియందు భక్తిగలవాఁడు. తానుకష్టపడి తెచ్చిన దానితో సంతృప్తి బొందుచుండువాడు. ఆతఁ డొకనాఁడు దేవాలయమునకుఁబోయి, తన్ను రక్షింపుమని శ్రీహరిని వేడికొనెను. శ్రీహరి యాకాపువాని భక్తికి సంతసించి ప్రసన్నుఁడయ్యెను. కాపువాఁడు శ్రీహరి పాదములపైఁ దన శిరముఁ బెట్టి పమస్కరించి యనేకవిధములఁ బొగడెను.

శ్రీహరి వానింజూచి “ఓయీ! నేను నీసుగుణములకు మెచ్చినాను. నీకేమి కావలయునని పలికెను. కాపువాఁడు

చేతులు జోడించి, యాదేవునితో నిట్లనెను. ‘దేవా! నాకు దిక్కునీవేయని నమ్మియున్నాడను. పిల్లలుగలవాడను. వృద్ధుడను. సంసారముబోషించుటకు మిగుల శ్రమపడుచున్నాను. కావున రక్షింపుము.’

శ్రీమన్నారాయణుడు కాపువాని మాటలువిని, వాని కొక బాతునిచ్చి “నీవు దీని నతిజాగ్రత్తతోఁ బెంచుము. దీని వలన నీదారిద్ర్యము పోవును” అని చెప్పి యదృశ్యుడయ్యెను. భగవంతునిచే నీయబడిన బాతును గైకొని, కాపువాడు గృహమునకువచ్చి భార్యతో జరిగిన సంగతిఁ దెలిపి, యాబాతును పెంచుమనిచెప్పి, దానినిచ్చెను. అందులకు భార్య నవ్వి “ఇదియేమివిత, శ్రీహరికి నీయందు దయకలిగినచో ధనమీయవలయును గాని ఈబాతువలనఁ బ్రయోజన మేమియుండును? దీనివలన మనదారిద్ర్యము పోవునా! అనెను. నీవట్లు శలంపవలదు. భగవంతునిమాటలు వ్యర్థముగావు. నీవుమాత్రమీబాతును జాగ్రత్తగాఁ బెంచు”మని కాపువాడు భార్యకుఁ జెప్పెను.

కాపువానిభార్య - ఆబాతునకు నాడుచక్కని యాహారమిడి, రాత్రిసమయమున నొక గంపక్రిందఁ బెట్టెను. భగవంతుఁ డిచ్చిన యాబాతువలనఁ దమదారిద్ర్య మెట్లు పోవునాయని యామె యాలోచించుచుండెను. మఱునాడుదయముననే యామె, గంపఁ దీసిచూచునప్పటికి, బాతు ప్రక్క నొక బంగరు గ్రుడ్డుండెను. దానిం జూచినయంతనే యామె సంతోషమును బట్టజాలక - మిగనిం బిలచి చూపించెను. కాపువాడు భార్యంగాంచి “భగవంతునిమాట అసత్య

మగునా! భగవంతుఁ డిచ్చిన దీనికి మనము తృప్తిబొంది, సుఖముగాఁ గాలము గడుపవచ్చు”నని పలికెను.

కాపువానిభార్య యా బంగరు గ్రుడ్డును వర్తకుని యొద్దకుఁ దీసికొనిపోయి, దీని నెంతవిలువకుఁ దీసికొందు వని యడిగెను. వర్తకుఁ డాసువణ్ణాండమును దీసికొని యైదు వందలరూకలిచ్చెదనని చెప్పెను. కాపువానిభార్య యందులకు సమ్మతించి - యాగ్రుడ్డును వాని-కిచ్చి యైదువందల రూకలను దెచ్చుకొనెను - అంతకు ముం దెప్పుడును అంతసొమ్ము నామె చూచి యెఱుగకపోవుటచే సంతోషమునకు మితిలేక పోయెను. భార్యవలనఁ గాపువాఁ డీసంగతి విని యతఁడును సంతసించి, ఇది భగవంతుని దయవలన లభించినదనితలంచెను.

మఱునాటి యుదయమున బాతుప్రక్క మరల నొక బంగరు గ్రుడ్డుండెను - కాపువానిభార్య దానింగాంచి, మరల వర్తకునియొద్దకుఁ గొనిపోయి యైదువందల రూకలఁ దెచ్చుకొనెను. రెండుదినములలో వేయిరూకలులభించినందులకు ఆమెమిక్కిలి సంతోషించెను - ఆసంతోషము తుదకు దురాశగా, మాటిపోయెను - బాతుకడుపులోనింకెన్నో గ్రుడ్లుండననియు, వాని నన్నిటిని ఒకసారిగా దీసినచో ఎక్కువ సొమ్ము వచ్చుననియుఁ దలంచెను-వెంటనే యామె యాబాతును వంటయింటిలోనికిఁ దీసికొనిపోయి యొకకత్తిచే దాని పొట్టను జీల్చెను. బాతు ప్రాణములు విడిచెను. దాని కడుపులోఁ బ్రేగులుదప్ప నేమియు లేవయ్యెను. ఆసమయమునఁ గాపువాఁడు గృహమున లేడు - ఇట్టిపనిఁ జేసినందుల కతఁడు

వచ్చి యేమనునోయని యామె విచారించుచు వీధి వాకిట నిలిచియుండెను. కొంతసేపటికి గావువాడు వచ్చెను- ఆమె విచారముగానున్నట్లు గ్రహించి యందులకుఁ గారణ మడిగెను. ఆమెచేసిన దుష్కార్యమును భర్త కెఱిగించెను. కావువాడు లోపలికిఁబోయి భార్యచే జంపఁబడిన బాతును జూచి విలపించి భార్యతో భగవంతునిచే మనకుఁ బ్రసాదింపఁబడిన యాబాతును జంపి నీవు కడుపాపము గట్టుకొంటివి - దురాశయే నిన్నిట్టి దుష్కార్యము చేయించినది- భగవంతుఁ డిచ్చినదానినిగూడ ననుభవింపలేకపోయితివి - ఇత నీవును పిల్లలును నెట్లు జీవించురో - నా కవసరము లేదు - నేను శ్రీహరిని సేవించుచుఁ గాలము గడపెద” నని పలికెను.

౨౫. ముసలి కుందేలు

(బుద్ధిబలమునకు మించినది లేదు)

ఎండ లధికమగుటచే నొకప్పుడు అరణ్యముననున్న తటాకములన్నియు నొడిపోయెను. ఏనుగులకు నీరు దొరకక మిగులకష్టపడవలసివచ్చెను. ఆయేనుగులన్నియునుఁ దమయధి పతినిజూచి “ఈయడవిలో మన కెక్కడను నీరు లభించుట లేదు. ఇత మన మిచ్చట నుండుమేని ప్రాణములు నిలువవు. ఎక్కడనైనను సమృద్ధిగా జలంబున్నస్థలమునకుఁ జేరవలయు” నని చెప్పెను.

తరువాత నా యేనుగులన్నియు బయలుదేరి, జలమున్న ప్రదేశమును వెదకుచుఁబోయెను. తుదకొకచోట సంపూర్ణముగా జలమున్న తటాక మా యేనుగులకుఁ గనబడెను. అప్పు డాయేనుగులకుఁ గలిగిన సంతోషమునకు మితిలేక పోయెను. ఆచెఱువునకు సమీపముననున్న యొక యరణ్యములో నాకుంజరములు నివసించుచుఁ బ్రతిదినమును నాతటాకమునకు నీరుత్రాగుటకు వచ్చుచుండెను. ఆ యేనుగులువచ్చు దారిలో - చెఱువుగట్టునకు సమీపమునఁ బెక్కు కుండేళ్లు వసించుచుండెను. ఏనుగులు నీరుత్రాగుటకు వచ్చునప్పుడు వానికాళ్ళక్రిందఁ బడి నలిగి, ప్రతిదినమును గొన్ని కుండేళ్లు చచ్చిపోవుచుండెను. అందుచేతఁ గుండేళ్ళ సంఖ్య నానాటికి దగ్గిపోవుచుండెను. తమవా రందఱును నేనుగుల కాళ్ళక్రిందఁ బడి నలిగి చచ్చిపోవుచున్నవిగదా యని కుండేళ్లన్నియు విచారింపఁ దొడంగెను. అట్టిసమయమున నొక ముసలి కుండేలు తక్కినవానిని జూచి “మీరీతిని విచారించినందువలనఁ బ్రయోజనములేదు. మన మీదయిన నుపాదానములో చించి, ఆకుంజరము లిచ్చటికిరాకుండఁ జేయవలయును. నేను బాగుగా నాలోచించి నేడే మంచయుపాయ ముర సెదను. మీరు విచారింపవలదు” అని చెప్పెను.

ఆనాటి సాయంకాలమున నేనుగులు నీరుద్రాగుటకు వచ్చునమయమున నా ముసలి కుండేలు - పూర్ణముననున్న

నొక గుట్టపైఁ గూర్చుండి యుండెను. ఏనుగులు వచ్చుచుం
డెను. అప్పుడు ముసలికుందేలు ఏనుగుల యధిపతింగాంచి
'కుంజరనాథా! నిలుపుము. నీతోనొకమాటఁ జెప్పవలసియు
న్నది,' యని పలికెను. కుంజరేంద్రుడు తనవారితో నిలిచి
"నీవెవ్వరవు? నాతో నేమిచెప్పవలసియున్న" దని పలికెను.
అందులకుఁ గుందేలు "నేను కుందేలును. చంద్రునిచేరక్షింపఁ
బడుదానను. అతని పంపున నీకడకు వచ్చితిని- ఆతఁడునీతోఁ
జెప్పమన్నమాటలఁ జెప్పెద"నని పలికి, చంద్రునివాక్యము
లుగా నిట్లు చెప్పెను. "ఓమత్తేభములారా! మీ రనుదినము
నీరు ద్రావుచుండు జెలువునాయది. నేనందే నివసించుచుండు
ను. దానిగట్టున నుండు కుందేళ్లన్నియు నాచేరక్షింపఁబడుచుం
డును. మీగచ్చటికి వచ్చుచుండుటచేఁ జెలువులోని నీరంత
యుఁ జెడిపోవుటయేగాక, కుందేళ్ళన్నియు మీకాళ్ళక్రిందఁ
బడి నలిగి చచ్చిపోవుచున్నవి. నాయెడల మీరు మహాప
రాధ మొనర్చుచున్నారు. నేటినుండియుమీరాతలాకమునకు
గావలదు."

కుందేలు చెప్పిన చంద్రుని వాక్యములు విని, యా
కుంజరనాథుడు మిగుల విచారించెను. ముసలికుందే లా
యేనుఁగునజూచి "నీవిప్పుడు నాతోవచ్చి చంద్రుని క్షమా
పణగోరుకొ"మని తెలిపి, తక్కినవానితోఁగూడ నాకుంజ

రేంద్రుని వెంటఁబెట్టుకొని చెఱువుగ్గఱకుఁబోయెను. నాడు పౌర్ణమియగుటచేఁ జంద్రుడు సంపూర్ణముగాఁ బ్రకాశించుచుండెను. అతని బింబముచెఱువునందుఁబ్రతిఫలించుచుండెను. ముసలికుండే లాయేనుగులఁజూచి “అవుగో భగవంతుడైన చంద్రుడు చూడు” డని చెప్పి నీటిలోనున్న చంద్రబింబమును జూపెను. ఏనుగు లన్నియు నాచంద్రుని ప్రతిబింబమునకు నమస్కరించి దేవా! మేము నీయెడల మహాపరాధము జేసినాము. క్షమించవలయును. ఇక మేమీచెఱువునకు రాము” అనిపలికి, వెడలిపోయెను.

ముసలికుండేలు తన నివాసమునకుఁబోయి, తాను చేసిన యాకార్యమును తనవారి కెఱింగించెను. వారందఱును ముసలికుండేలు బుద్ధిబలంబునకు సంతసించిరి. నాటినుండియు నేనుగులు చెఱువునకు రాకపోవుటచేఁ గుండేశ్వ కేధమైన బాధయుఁ గలుగకసుఖముగా నుండెను.

సర్వము సంపూర్ణము.

మావద్ద విక్రయమునకు దొరకు

గ్రంథములు.

1. వాచకపారిజాతము-

1వ భాగము (అపూర్ణపుడు) ... 0-12-0
 బి|| శిష్ట హనుమచ్ఛాస్త్రి గారిచే గ్రంథితము

2. వాచకపారిజాతము-

2వ భాగము (అపూర్ణపుడు) ... 0-12-0
 బి|| శిష్ట హనుమచ్ఛాస్త్రి గారిచే గ్రంథితము

3. రుక్మాంగద- (అపూర్ణపుడు) ... 0-12-0
 బి|| శిష్ట హనుమచ్ఛాస్త్రి గారిచే విరచితము

4. కళింగ దేశకథలు - (అపూర్ణపుడు) ... 0-12-0
 ఉభయభాషాప్రవీణ, శతావధాని
 రత్నాకరం అనంతాచార్యులు గారిచే విరచితము

5. దసరా గేయములు-కోలాటకీర్తనలు ... 0-1-6

6. భీమవృత్తిజ్ఞ ... 9-10-0
 బుర్రా వేంకటాచార్యులు, యం. ఏ., గారిచే విరచితము.

మరియు నన్నిరకముల సంస్కృతాంధ్ర గ్రంథములు
 స్కూలు పుస్తకములు మాకడ విక్రయింపబడును.

బి. బి. కా. రి. శి. గు.,
 ప్రొఫెసరులు.

ఆంధ్రబుక్కు డిపో, గుంటూరు.

14235